228
E 1

LIBER FACETI

S. A. &. L.

ZWOL. C. 1500

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

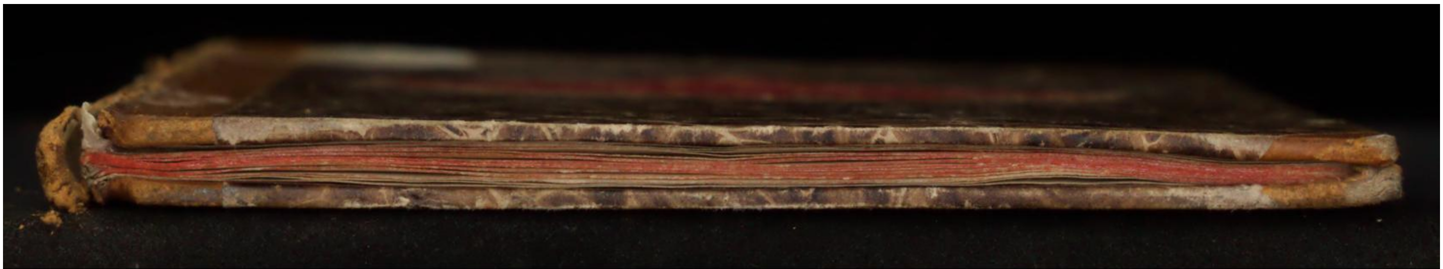

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

~~280~~
~~I A I 123~~
228 E 1

CA 735
postincunabel
Zwolle. Typ. v Os?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

vide Catonis ſupplementum

Liber faceti docens mores hominū. pre cipue iuuenum in ſupplemētum illorum quia ca thone erant omiſſi iuuenibus vtiles.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Liber metricus

SEneca in libro de quatuor virtutibꝰ
in capitulo de continentia dt. Sermones vti.
les magis q̃ȝ facetos ⁊ effabiles ama. ⁊ rectos
potius q̃ȝ obſecũdantes. Jn ſequentes igitur
hãc autoritatẽ nõ curemus. ſi libellus pñs nõ
rethorice ſiue multũ ornate loquatur. ſed duntaxat ea que ſunt
dicẽda dicat. Jn principio cuius (vt in alijs) ſex querũtur ꝑ ordi
nẽ ſcȝ cauſa materialis cauſa formalis. efficiẽs ⁊ finalis. quis ſit
titulus. ⁊ cui parte philoſophie ſupponitur. Cauſa igitur mate
rialis ſiue materia huiꝰ libri ſunt mores hominũ ⁊ precipue iu-
uenũ. nõ quidẽ omnes. ſed ſolũ illi de quibꝫ catho nullã fecit mẽ
tionẽ. cauſa formalis eſt duplex. ſcȝ tractatus ⁊ tractandi. Cau-
ſa. tractatus eſt modꝰ diuiſiuus Diuidit᷑ nãqȝ iſte liber in probe
mium ⁊ tractatum Prohemiũ incipit hic (cum nihil vtilius (tra
ctatus incipit hic (Cum nihil abſqȝ deo) qui q̃dem tractatus cõ
tinet tria capl'a: vt poſtea dicetur Sed forma tractandi eſt mo-
dus ꝓcedẽdi: qui ẽ metricus ⁊ hexameter ſiue heroicus Fuit em̃
inuẽtum iſtud genus metroꝝ ad geſta heroum deſcribẽda. Vt
Virgilius in libro eneidos dt ſed tãdem vſu noſtro ſic abolcuit
vt quolibet gñe dicendi vnuſquiſqȝ hoc metroꝝ gñe vtat᷑ Cauſa
vero efficiẽs fuit quidã regens pariſius qui vt dr nominabatur
Facetus. qui quãdoqȝ videbat ſcholares ſiue ſcholaſticos ſuos ĩ
moribꝫ deficere. nitebatur circa õnes mores per dicta ⁊ documẽ
ta cathonis eos redarguere. Et quia plũries nõ poterat autori
tatẽ in cathone reperire. que defectui ſcholarium coaptaret᷑ ⁊ p̃-
cipue pro ſtatu eccleſie ⁊ menſe: meditatus ẽ documẽta aggrega
re omnia que ſub eodem cathone in moribꝫ extiterãt ṗtermiſſa:
quod ⁊ tandem perfecit ⁊ nomine ſuo ſuũ opꝰ nominauit Cau
ſa finalis eſt vt cathone cum hoc libro intellecto ⁊ memorie cõ
mendato apud deum vel proximum ſiue noſmetipſos nunq̃ȝ in
moribus vacillemus ſiue modo erremus quoquo vt ſic finaliter
ad felicitatem peruenire valeamus Titulus iſtius libri eſt Jn-
cipit ethica moroſi faceti Et ſupponitur philoſophie morali So
let enim communiter deſcribi Facetus eſt quidam liber metri-
cus a magiſtro faceto editus loquens de preceptis ⁊ moribus a
cathone in ſua ethica obmiſſus. Et dicitur facetus per ethimo-
logiam. quaſi fauens cetui. id eſt placens tam in dictis q̃ȝ in fac
tis populo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Cum nihil vtilius humane crede ſaluti
Quā rerū nouiſſe modos ⁊ moribꝰ vti
Qđ minꝰ exeqˀr moroſi dogma catōis
Supplebo ꝓ poſſe meo monitu rōis
Aſſint ergo rudes ſitientes pocula morum.
Hinc fontem poterit haurire leporis odorum
Hic quoqꝫ cum fructu parit ortulus vndiqꝫ flores
Ex quibus indocti poterint excerpere mores

Hic autor ponit prohemiū ſui libri in quo ipē oſtdit q̄ fuerit cā mouēs ipm ad h̄ opꝰ ꝑagendū dicēs ſic Cū ego facetus nō videā aliq̄d maioris ꝯmodi vl' vtilitatis ⁊ maxime in iuueīb; q̄ꝫ ſcire ⁊ cognoſcere modos rerū ⁊ in reb; ſm̄ debitos ⁊ ordiatos mores vtaꝛ iuuenis q̄libet nō monitꝰ ab aliq̄ alio q̄ꝫ a rōne ⁊ a charitate conatꝰ ſuꝫ ꝓ poſſe meo aggregare ea moꝝ documēta que moroſus catho obmiſerat. Et nō dico h̄ ꝓpter iā adultos ⁊ intelligētes. ſꝫ ꝓpter rudes q̄ neſciūt mores in q̄s plurib; locis dn̄t hr̄e Nā tales poterūt ab h̄ libro extrahere mores q̄b; indigēt ſicut illi ſūt indigētes roſis et florib; intrāt ortū ad hoc extirpādū qđ volūt hr̄e Con. o fili (cū ego (facetꝰ nihil ꝓ nō ⁊ aliq̄d nō credo aliq̄d cē ſupple vtilius ſaluti hūane. i. hois) q̄ꝫ nouiſſe. i. cognouiſſe (modos reꝝ ⁊ vti moribꝰ ego ſupplebo ꝓ meo poſſe) ⁊ ſolo (monitu rōnis illud qđ dogma cathonis moroſi exequitur minꝰ. id ē de quo catho nō loquiꝛ. ergo rudes ſitientes. id ē volētes habere poculare morū aſſunt. id ē intēdant quia ipi rudes ⁊ ignorātes poterūt haurire. id ē extrahere (hinc) id eſt ab hoc libello (fontem) id ē originē: odoꝝ leporis. id eſt eloquētie (quoqꝫ. id ē certe (hic ortulus) id ē libellus (parit) id ē tradit. vndiqꝫ. id ē ab omni ꝑte. flores cū fructu. ex quib; indocti.) id eſt inſpicientes (poterint id eſt valebunt (excerpere) id ē extrahere (mores) id eſt modeſtiam.

Cum nihil abſqꝫ deo ſit ꝓficui vel honoris
Primū regna dei queras in omnibꝰ horis
Et ſic omne bonū tibi plenius adĳcietur
Quiſqꝫ die ſeruit regnare deo perhibetur

Hic incipit tractatus q̄ diuidiꝛ in tres ꝑtes ſm̄ q̄ ſūt tria capitula In ꝑmo em̄ capl'o autor dt̄minat de his q̄ ꝑtinēt deo. In ſcđo de his q̄ pertinēt ꝓximo. Et i t̄cio de his q̄ pertinēt ſibĳpi Primū icipit h̄ Cū nihil abſqꝫ deo. Scđꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

hic. Ruſtic⁹ ē vere. Et terciū h. A fumo ſtillāte. In ꝑmo em̄ ca/
p̄lo determinat de q̄ dcm̄ ē. Et tā in ꝑmo cap̄lo q̄ȝ in alijs ſꝑ p:o
cedit per binos ꝛ binos ꝟſ⁹:niſi forſitā vbi ſn̄ia ita ſe hȝ ꝙ expe
dit vt q̄tuoꝛ ꝟſus iūgant᷑. ſȝ h̄ ē raro. Dicit em̄ ſic in his q̄tuor ꝟ
ſib⁹ ꝑmis ꝙ cum ita ſit ꝙ nullū ꝓficuū ſiue ꝯmodū nl'lus q̄ȝ hōꝛ
poſſit eē abſq̄ȝ d̄o debem⁹ ꝑmo ꝛ an̄ oīa:immo ſuꝑ oīa q̄rere reȝ
gnū dei.ſ. ꝑadyſū:q2 illo habito habebim⁹ oīa q̄ p̄n̄t haberi Et
q̄ȝtū ad hūc mūdū hēbim⁹ plēitudinē bonoꝝ ſeruiēdo d̄o ꝛ man
datꝫ ipſi⁹ obediēdo Nā q̄cūq̄ȝ fuit d̄o ille reḡt ꝛ ꝓſperat᷑ i h̄ mū/
do: q2 q̄cq̄d eidē accidat deū laudat ꝛ ſeip̄ȝ ꝯtētat᷑·ſicut iob q̄ di
cebat Si bōa ſuſcepim⁹ de manu dn̄i.ml'a q̄re n̄ ſuſtineam⁹ dn̄s
dedit dn̄s abſtulit ſicut dn̄o placuit ita fcm̄ ē:ſit nomē dn̄i bn̄dic
tū Cōſtrue cū nihil ꝓ non ꝛ aliq̄d cū aliq̄d ꝓficuī vl' hōꝛis non
ſit abſq̄ȝ d̄o.tu q̄ras ꝑmū.i.ꝑmo reḡa dei i oīb⁹ hoꝛis :ꝛ ſic ōne
bonū adijciet᷑.i.adiūget᷑ tibi pleni⁹ i.magꝫ plē·nā q̄ſq̄s.i.q̄cūq̄ȝ
fuit d̄o ꝓhibet᷑.i.d̄ꝛ reḡare Iuxta illō fuire d̄o reḡare ē cū ipſo.

Solo crede deū. quē credis ſemper adora.
Et quicq̄d facias.quod ipſum ſpectat honora

☞ Dic au.d̄t ꝙ tu debes credere vnū ſolū deum: q̄ ē pater fili⁹ ꝛ
ſpūſſcūs.ꝛ illū adora ꝛ nō idola vl' alias creaturas.ꝛ quicq̄d tu
facias facere debes ꝓpter hōꝛē dei ꝛ dēs honoꝛare oēs res q̄ deo
pertinēt Cō.tu crede ſolū.i.vnū deū eſſe ꝛ nō plures: ꝛ adora
ſemper.i.oī tēpoꝛe illū quē credis eſſe deū:ꝛ quicq̄d.i.q̄cūq̄ȝ faci
as honora illud quod ſpectat ad ip̄m.i.ſibi pertinet

Ecciam clerūq̄ȝ dei decorare labora
Et laudes vtriuſq̄ȝ tuo ꝓ poſſe decora

☞ Dicit ꝙ debes impendere honoꝛē eccleſijs.ſ.d̄ponendo pileū
biretū:aut ea que in capite geris qn̄ tranſis an̄ eccleſias.an̄ cru/
ces ꝛ an̄ alias res ſacras Sil'r qn̄ tu tranſis coꝛā ſacerdotibus ꝛ
alijs perſonis dignis:ſemper de talibus debes dicere q̄d bonū ē
ꝛ q̄uod ad laudem ipſoꝝ pertinet. Cōſtrue tu laboꝛa decoꝛare
ecciam.q2 ꝓ ꝛ cleꝝ dei id eſt ſacerdotes.ꝛ decoꝛa ꝓ tuo poſſe lau
des vtriuſq̄ȝ ſcȝ tam eccie q̄ȝ ſacerdotum.

Sacro cōcello ſi quis ſedet atq̄ȝ moratur
Ni legat aut cantet aut offerat egrediatur.

☞ Null⁹ debetītrare in choꝝ niſi velit facere vnū de trib⁹.ſ.vl'
offerre aliq̄d deo aūt cātare aut aliq̄d boni legere Cō.ſi quis
i.aliquis ſedet atȝ moꝛat᷑ ſacro cōcello.i.in choꝛo:talis ſuꝑple e/
grediatur.ni pro niſi legat aut cantet aut offerat.

Quācito templa ſubis.recolas cur ſis hōnatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Aut lege aut canta. vł chriſto funde p̃catus

☞ Tu debes in introitu eccł'e memorari cur ſis natus hõ. q̃ꝛ es hõ natꝰ ad br̃ãs celi ſedes h̃n̄das. ⁊ iõ in ecccł'a nõ debes aliđ face re niſi legere aut cantare aut xp̃o p̃ces fundere Cõſtrue. q̃ꝫcito ſubis tẽpla. i. intras eccł'am. ⁊ recolas .i. memoreris cur ſis natꝰ hõ lege. aut cãta. aut funde p̃catus xp̃o. id eſt deo oratiões dicas

Quãdo deo ſeruis vtrũqꝫ genu ſibi flecte
Aſt homini ſolum. reliquum teneas tibi recte

☞ Tu debes dũ es ĩ eccł'a ⁊ ſeruis deo. ſ. dicendo horas ł audiẽ do miſſam flectere ambo genua: ⁊ ſi ſeruies homibꝫ. tu potes ſal tẽ p̃ncipibꝫ flectere vnicũ genu ⁊ reliquũ ñ flectere. ſꝫ deo tu dẽs ãbo genua flectere Cõſtruc. qñ tu ſeruis deo flecte ſibi vtrũqꝫ genu. Aſt pro ſꝫ flecte homini ſolũ. id eſt vnicũ genũ: ⁊ teneas reliquũ recte. id eſt nõ curuas aliud genu·

Quãdo ſacerdoti cultum famularis ad are
Ambabꝰ manibꝰ quicquid agas famulare

☞ Tu debes ſuire ſacerdoti in miſſa ambabꝫ manibꝫ. ⁊ ñ vnica tm̃: nã ſeruitiũ vniꝰ manꝰ hõi ⁊ creature ꝑtinet ſeruitiũ ꝟo duaꝝ deo ꝑtinet Cõ. qñ tu famularꝭ .i. ſeruis ſacerdoti ad cultũ are id ẽ altaris. quicq̃d tu agas famulare. i. ſuias ambabꝰ manibꝫ.

Semp vtriqꝫ tuo parere memẽto parenti
Sicqꝫ eris in vita longeuꝰ honore fruenti

☞ Tu dẽs eẽ obediẽs pr̃i tuo ⁊ matri tue: nã h̃ faciẽdo tu viues diu ĩ pſpitate cũ abũdãtia honoris. ⁊ h̃ deo permittẽte q̃ ita fieri precepit Cõ. tu memẽto parere. i. obedire ſp̱ vtriqꝫ parẽti tuo .ſ. pr̃i ⁊ matri ſic eris lõgeuus vitaqꝫ. p ⁊ tu eris ſic fruẽs honore

Non facias aliĳs. tibi quod fieri minime vis
Sic chriſto placidꝰ ⁊ amicꝰ habebere cuiuis.

☞ Tu nõ debes facere aliĳs q̃ꝺ nolles tibi fieri: ñã ſic viuẽdo pla cebis chriſto ⁊ om̃ibꝰ hoĩbus eris delectus. Cõſtrue. tu nõ faci as aliĳs hominibus illud q̃ꝺ minime vis fieri tibi. tu habebere . id ẽ habeberis. ſic. id eſt taliter. placidus chriſto id ẽ placens deo et habeberis inq̃ꝫ ſic. amicus cuiuis id eſt cuicunqꝫ

Sis humilis. mediante modo nimium fugiatur
Qui nimis eſt humelis. hic ſtultus adeſſe putatur

☞ Tu debes eſſe humilis apud deuꝫ et hoĩes. q̃ꝛ nihil deo ⁊ ho minibus magis diſplicet q̃ꝫ ſuperbia. verũtamẽ ſm ſtatũ ⁊ gra dũ tuũ debes ſeruare grauitatẽ cõdecentẽ tũo officio ⁊ ſtatui. et maxime apđ tuos ſubditos. nam aliter ipĩ ñ tenerẽt te ꝓ ſupiore

ſed vt ſeruū ⁊ inferiorē. qđ ſtatim cōuerteretur in maximū tuū detrimentum. qꝛ nimia familiaritas parit ꝯtemptū Cōſtrue tu Sis habilis. i. ſimplex mediante modo: qui nimis ē humilis hic adeſſe putatur ſtultus. id eſt fatuus

Noli priuatꝰ nimis aut affabilis eſſe
Qui nimis eſt ꝑuatꝰ eū vitare neceſſe

☞ Tu dēs eſſe ſociabilis inter oēs gentes: ⁊ maxime int̄ pares ⁊ inferiores tuos. ſꝫ tn̄ hoc fiat moderate. nā qn̄ quis eſt nimis ꝑ uatꝰ talis ꝓpter hoc ſtatim aut deſpicit alios aut deſpicit̄ ab aliīs nā nimia familiaritas parit ꝯtemptū: vt dcm̄ ē. Cō. tu noli eſſe nimis ꝑuatꝰ: aut nimis affabilis. necē eſt vitare eū. ſ. q̄ talis eſt

Sis iuſtꝰ, qui iuſticie finaliter heret
Ipſius ſemen nunq̄ꝫ panem ſibi queret

☞ Tu debes eē iuſtꝰ: nā hō iuſtꝰ reddit tā dō q̄ꝫ primo qđ ſuū ē ⁊ de illo ſcribit̄ in pſalmo Nunq̄ꝫ vidi iuſtū derelictū nec ſemē eiꝰ q̄rēs panē. Cō. tu ſis iuſtꝰ ſupple qꝛ q̄ heret. i. adheret iuſticie final'r nunq̄ꝫ nō ⁊ vnq̄ꝫ ſemē ipſius nō queret vnq̄ꝫ panē ſibi.

Triplice fune fedem teneas q̄ fidꝰ habetur
Supra multa vel hic aut in celis ſtatuetur

☞ Tu debes fidē firam in charitate tripl'r ſcꝫ erga deū tanquā creatorem tuū ⁊ illū diligere ſup̄ te. poſtea erga teipſū poſtponē do bona tp̄alia tibimetipſi. poſtremo erga ꝓximū tuū nō eum ledēdo in aliq̄: qđ ſi tu feceris ſine dubio dēs q̄ eſt oīm retributor aut in hoc ſeculo aut in alio reddet tibi mercedē oportunā. Cō tu teneas fidem triplici fune ſcꝫ erga deū erga teipſū ⁊ erga ꝓximū. nam ille q̄ habetur fidus ſtatuetur ſupra multa. vel hic idē in hoc mūdo aut in celis. id eſt poſt iſtam vitam

Sis celer ad quemuis ſermonē percipienduꝫ
Sis piger ad queuis verba relata loquēdū

☞ Tu debes eē ſatis leuis ad quelibet loquentē audiendū: verū tn̄ tu debes eſſe tardus ad referēdū ea q̄ audiſti. ⁊ h̄ maxime qn̄ illa ſunt nullius valoris aut qn̄ verſant̄ circa dānū alicꝰ Cō. tu ſis celer. i. leuis ad ꝑcipiendū. i. audiendū. quēuis. i. quēcūq̄ꝫ ſermonem ſed tu ſis piger ad loquēdū. i. referendū q̄uis. i. q̄cūq̄ꝫ verba relata. i. tibi dicta

Ad veniam curras. ad vindictam pigriteris
Ad pacem ꝓperas. ad iurgia ne gradieris

☞ Si tu offendiſti aliquē nūq̄ꝫ tibi ſit animus q̄etus niſi pꝰ pacē ⁊ ꝯcordiā obtineas. ſꝫ ſi aliqs te offēderit aut malū aliud tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

intulerit: nūq̄ȝ de eo vindictā queras nā illā de⁹ retinuit ⁊ habe re voluit ip̄o dicēte Mihi vindictā ⁊ ego retribuā Sil'r ſi tu pa cificare potes aliq̄s litigantes ad hoc toto corde ⁊ opere feſtina re dēs: ſȝ ſp̄ abſtineas te a loco iurgij ⁊ nūq̄ȝ ſis cauſa litis q̄ꝛ illō eſt maloꝝ officium Cōſtrue. tu curras ad veniā ſȝ pigriteris id eſt tardum te reddas ad vindictā ꝓperes id eſt feſtines ad pa cē ⁊ ne gradieris id eſt nō introieris ad iurgia id eſt lites.

Omni tu tribue pro chriſti laude petenti.
Si tibi res deſit. des verba benigne querenti.

☞ Tu debes dare de bonis tuis omni homi petēti tibi ꝓ laude dei ⁊ in noīe xp̄i. ⁊ ſi tu careas vn̄ tribuas. ſaltē da petēti ꝟba be nigna ⁊ nō rudia. ſcȝ dicēdo. o amice deus ſit vob in auxiliū q̄ꝛ ſic mitigas corda paupeꝝ Cōſtrue. tu retribue id eſt dona de boīs tibi a deo datis omni petēti tibi pro laude xp̄i: ſi res deſit tibi da que renti id eſt ille qui querit verba benigna. id eſt dulcia.

Si dare vis placide. dando tua munera rite
Si des plorando. ꝑdis tua munera dando

☞ Si tu vis aliq̄d alicui dare n̄ oſtēdas faciē triſtē illi cui tu vis dare. immo oſ̄das letā ⁊ ridentē. nā aliter faciēdo iudicabit ſta tim ille cui dab ꝙ tibi moleſtū eſt rem illā tradere. ⁊ ſi hoc cōſide ret nullas aut ſaltē paucas apud te habebit grates. Cōſtrue. Si tu vis dare placide. ride dādo tua munera. nam ſi tu des ali q̄d plorando tu perdis tua munera dando ſuꝑple taliter.

Obſequiū preſtare tuū ſis cuiq̄ȝ parat⁹
Retribuet. quia pro meritis aliquis tibi grat⁹

☞ Tu debes eſſe ſp̄ parat⁹ ad faciendū oīb; ſeruitiū ⁊ placituȝ nā licet multi ſint ingrati ⁊ nō reddāt tibi ſm̄ merita. de⁹ tn̄ p ſuā grām reddet retributionē ꝓ oīb; q̄b; in vita tua bn̄feceris. Con ſtrue. tu ſis parat⁹. i. ꝑparat⁹. p̄ſtare. i. tribuere. obſequiū. i. ſ uitiū cuiq̄ȝ. q̄ꝛ aliq̄s grat⁹ retribuet tibi pro meritis.

Si tibi ſeruierit aliquis ſua premia tecum
Ne retinere diu cures. ſi diligis equum

☞ Si tu habeas aliquē hoīem famulantē ⁊ ſeruientē tibi. tu n̄ dēs retinere mercedē ſui opis. nā ſcriptū eſt in teſtamēto veteri Nō manebit apud te merces mercenarij tui vſq̄ȝ in craſtinuȝ. ⁊ iō ſi diligis equitatē ſtatim redde ſeruiētib; tibi q̄d dēs. Con ſtrue. ſi aliq̄s ſeruierit tibi ne pro nō cures retinere diu tecū ſua premia ſi tu diligis equum. id ē iuſticiam

Omni ſpiritui nō credas. nam latet anguis
In verbis quis decipitur ſimplex cito ſanguis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

☞ Tu nõ dẽs credere qcq̄d audis. nã multi hoĩes ꝛ maxĩe ꝑnci pes ꝓpter nimiã ꝛ facilẽ crudelitatẽ incidũt ĩ mlt̃a incõueniẽtia ꝛ mlt̃e ꝑſone ſimplices decepte fuerũt. qꝛ nimis faciliter dictis alioꝝ adheſerũt idõ caue ne qđ audias facilr̃ ac ĩmoderate credas
Cõſtrue. tu nõ credas oĩ ſpũi. nã anguis id ẽ ſerpẽs latet ĩ ꝟb quis. id q̄bus. ſimplex ſanguis. i. humil' homo cito decipiť.

Sermo breuis veruſq; tuo procedat ab ore
Os mendax animã male vite priuat honore

☞ Tu debes cauere ne vnq̄z in ſermone tuo ſis nimiũ ꝓlixus ꝛ ſuper oĩa ne mendax reperiaris in ꝟbis tuis. Nã os mẽdax occi dit aĩmam ſuã propter mẽdaciũ ꝛ totaliter priuat hoĩez ab om̃i honore Cõſtrue. Sermo. id eſt loquelo. breuis. qꝫ. ꝓ ꝛ verus procedat ab ore tuo. os mendax priuat male. id eſt inique. aĩam hominis. honore vite.

Riſus ab ore tuo pius ꝛ rarꝰ videatur
Per crebros riſus leuitas in corde notatur

☞ Tu debes in rebꝰ tuis eſſe letꝰ ꝛ hilaris. Nã vt ſcribiť in pro uerbĳs. animꝰ gaudẽs etatem floridã facit. ſpũs triſtis exſiccat oſſa. verꝫ etiã nõ dẽs propter gaudiũ aliqđ ad immoderatũ riſũ moueri. nã qui immoderate aut muliebriter ridet ſtatim ſtultꝰ eſſe indicatur Cõſtrue. Riſus videať ab ore pius ꝛ rarus. leui tas notať in corde per riſus crebros) id eſt nimis ſepe factos

Ne rideas ſolus. quia riſus ſolius oris
Prauꝰ vl' ſtultꝰ reputatur in omnibus horis

☞ Si tu rideas caueas ne rideas ſolus Nã riſus ſolius oris. i. vnius ſoliꝰ hoĩs reputatur eſſe prauꝰ vl' ſtultus in omni tẽpore. Cõſtrue. Ne. pro nõ. rideas ſolus. qꝛ riſus ſolius oris reputatur omnibus horis. i. in oĩ tẽpore eſſe. prauus vel ſtultus.

Nocte dieq; tuis tria ſunt adherentia coſtis
Immũdus mũdus curioſa caro. ferus hoſtis

☞ Tu debes tã die q̄z nocte. te cauere ne cadas in peccatũ. nam habes tres ĩimicos q̄ nõ ceſſant te temptare. ſcꝫ carnẽ ꝓpriam. hũc mũdũ ꝛ diabolũ. ꝛ ideo ſtude ad reſiſtẽdũ eis. Cõſtrue ne tria. i. tres res (ſũt adherẽtia. i. adiũcta. tuis coſtis. i. corpi tuo nocte i. ꝑ noctẽ: qꝫ. ꝓ et. die) ſcꝫ mũdus immũdus). i. maculatꝰ (caro tua curioſa ꝛ hoſtis ferus. i. crudelis indeſinenter

Hec ꝛ quicq̇d eis appendet odiſſe iuberis
Ast quecũq; vides hec ꝓter amare teneris

☞ Ad bñ reſiſtẽdũ tribꝫ inimicis tu debes cauere ne põas amo/

rē tui animi in his tribꝫ vl'in aliq̄ illoꝝ · ſꝫ odio habeas quicq̄d depēdet ex talibꝫ Omne vero reſiduū qđ nō depēdet ex his tu potes amare Cōſtrue. tu iuberis. i. ꝑcipieris (odiſſe). i. odiuiſſe. hec tria p̄dicta. ⁊ quicq̄d. i. q̄cū qꝫ res. appendet. i. dependēs ē ex his (Aſt teneris amare quecū qꝫ vides p̄ter hec)

Celum. mors. orcus ⁊ quicquid deniq̄ꝫ poſſint
Ante tue mentis quocunq̄ꝫ meas oculos ſint

Ad ſeruandū te ne cadas in pcc̄m tu debes ſꝑ hr̄e tria añ ocl'os tue mētis. ſcꝫ gaudia padyſi. mortem tuā. ⁊ dolores inferni Nā memoria hoꝝ triū eſt cā vitādi plurima mala idō iſta nunq̄ꝫ te p̄tereant Conſtrue Celū. i. gaudia paradyſi. mors tua. orcꝰ. i. dolores inferni. ⁊ quicquid iſta tria poſſint pro te ſint ante oculos tue mentis quocū qꝫ meas. i. ambulas

Quid ſis quid fueris quid eris. ſemper memor eis
Sic minus atq̄ꝫ minus peccatis ſubijceris

☞ Sil'r ſi tu vis cauere a peccatis tu dēs meditari qui tu es qr tu es vnū corpus ſubiectuꝫ infinitis miſerijs. quid fueris. nā tu fuiſti ex pte patris ⁊ matris vna res fetidiſſima ⁊ abominabilis q̄d eris nā eris eſca ferēs p̄parata vmibꝫ. que ſi ꝯſideres ſeruabunt te a ꝑpetratōe multoꝝ delictoꝝ Cōſtrue. tu (eris ſꝑ memor quid ſis. qui fueris. quid eris) tu (ſubijceris). i. ſubiectꝰ eris ſic minus atqꝫ minus peccatis

Si tibi cōtigerit aliquid promittere ſanctis
Solue libens ne te feriat vindicta tonantis

☞ Si tu es in aliq̄ ſocietate ſcꝫ l'infirmitatis vel alterius rei. et ad te releuandū tu ꝓmittis deo aliquid vl' eiꝰ ſanctis. caue ne deficias ad reddendū illud qđ ꝓmiſiſti. ne deteriꝰ aliq̄ tibi ꝯtigat
Cōſtrue (ſi ꝯtigerit). i. ſi euenerit (tibi ꝓmittere aliq̄d ſācti) tu libens. i. volēs (ſolue) illud qđ ꝓmiſiſti (ne) pro vt nō. vt vindicta tonātis id eſt dei (nō feriat) id eſt non percutiat te

Quere neceſſaria. ſed nō cumulare labora
Sed cumules vbi ſuprema ſtatueris in hora

☞ Propter pcc̄m ſuū fuit ꝯdēnatus adā ꝓ ſe ⁊ ſuis. dicēte dn̄o In ſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo. ⁊c. q̄ poſtq̄ꝫ ita ſunt tu debes laborare oī tp̄e debito ad habendū illud qđ ē tibi neccāriuꝫ. ſꝫ h̄ tali mō q̄ neminē ledas nec auarꝰ dicaris . Sꝫ ſi cumulare vel' cumula bona ſpūalia ꝑ elemoſinas orōnes ⁊ ieiunia Cōſtrue. tu q̄re neccāria. i. res neccārias. ſꝫ nō labora cumulare. i. congregare bona tp̄alia. ſꝫ cumules. i. ꝯgreges. vbi. i. in illo loco in q̄ ſtatueris. i. ordinatꝰ eris. in ſuprema hora. i. in fine vite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Vſurarorum. predonum. preſbiterorum.
Caſtigatorum. mimorum. canonicorũ
Natam vel viduã neducas. his quia dantur.
Res male queſite. que iuſtius annihilantur

☞ Si tu vis habere vxorem caue ne accipias filias hominuz ſe
quentium ſcȝ vſurariorum latronum preſbiteroꝝ. nec etiã illo/
rum qui propter ſua demerita receperunt punitinnem in publi
co. mimoꝝ. ſcȝ illorum qui dicũt tympanum vl' aliud inſtrumẽ
tum tale. aũt canonicorum. nam oẽs nõ poſſũt aſſignare docet
ſuis filialibꝫ niſi de rebus male acquiſitis de q̇bus terci⁹ nõ gau
debat heres Cõſtrue. ne ꝓ nõ. nõ ducas natam vl' viduam ho
rum ſequenitum. ſcȝ vſurarioꝝ. p̃donũ. id ẽ latronũ. p̃ſbiteroꝝ
caſtigatorũ. id eſt illoꝝ q̇ penitentiã receperũt in publico mino
morum id eſt illoꝝ qui ducũt inſtrumenta ad corizandũ. aut (ca
nonicoꝝ) qꝛ res queſite id eſt acquiſite. male id eſt iniuſte. dant'
his ſupradictis. que res. id eſt que bona (annihilantur). i. deper
dantur. iuſtus. id eſt iuſto dei iudicio

Ne cupias fieri diues vl' inops vtriuſq̃
Affectes medium. ſic tutus haberis vſq̃

Si tu vis viuere feliciter in h̃ mũdo eo mõ quo poſſunt hoies fe
liciter viuere tu debes cauere ne fias diues. qꝛ homo diues nũq̃
quieſcit. etiã debes cauere ne decidas in nimiã pauptatẽ. ſed ſta
tus ſecurioꝛ ⁊ tutioꝛ eſt habere bona tpalia circa diuitias ⁊ vltra
paupertates ⁊ ſic vtriuſq̃ teneas mediũ Conſtrue. Ne pro non
nõ cupias fieri diues vel inops. id eſt pauper. ſed affectes. id ẽ de
ſideres. mediũ vtriuſq̃ ⁊ tu haberis vſq̃. id eſt vbiq̃. ſic. id ẽ
taliter. tutus id ſecurus

Si vides aliquẽ caſurum ſiue cadentem
Nõ ride. ſed ei prebe te compatientem

Si tu vides aliquẽ cadentẽ aut ꝓpter ebrietatem debilitatẽ infir
mitatem vel a caſu. tu nõ debes ridere ſicut multi faciũt qui le
tantur cum viderint aliquod damnũ alijs euenire. ſed ad talem
debes currere ſubleuãdo eũ. ⁊ debes inquirere ab eo ſi in aliquo
fuerit leſus. ⁊ te eidem cõpatientẽ demõſtrare Conſtrue. Si
tu videas aliquẽ cauſrum id eſt diſpoſitum ad cadendum. vel ſi
videas aliquem cadentẽ. non ride. ſed prebe te ei compatientez
id eſt ſimul patientem.

Quicquid agas nõ pãde tua ſecreta marite
Vnde tibi naſci poſſint diſcrimina vite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

☞ Inter cetera caue ne manifeſtes ſiue reueles tua ſecreta vxori tue nā mlt'is viris ꝯtingit ſe valde penitere. qꝛ ſua ſecreta reue laucrūt vxoribꝫ ſuis. Nā quāto diſtrictiꝰ aliqͥs eas hortat' aliqͩ celare tāto feruentiꝰ cupiūt illud reuelare Cōſtrue Quicquid id eſt quācūqꝫ rē agas ne ꝑ nō. nō pāde. i. ñ manifeſta. ſecreta tu a marite. i. vxori tue. vñ id eſt a qua ꝑte. diſcriminis id eſt opp: obria vite tue. poſſint. i. valeāt. naſci. i. euenire tibi

Quicquid agas non obijcias tua munera cuiqꝫ
Hic mos vſqꝫ mouet mentem mulieris iniquam

☞ Si tu feciſti aliqͩ bonū aliquibꝫ ꝑſonis. tu ñ debes vnqꝫ ipꝭ impꝑerare bonū ꝑ te factū. nā bñ facere poſtea peniteri de bñfacto eſt factū vniꝰ cordis muliebris Cōſtrue. Quicqͩ. i. quamcūqꝫ rē: agas. i. facias. nō obijcias. i. nō impꝑeres (cuiqꝫ munera tua: hic mos. i. iſte modus. mouet iniquā mentē mulieris.

Si ſecretarum ſeriem vis noſcere rerum
Ebrius. inſipiens. pueri dicunt tibi verum

Si tu vis ꝯnoſcere ordinē reꝝ ſecretaꝝ attēdas tria hoim gñā q̄ dicēt tibi quicqͩ ſciāt. Primo ebrij. nā ebrius nūqꝫ reſpicit ad hoc qꝺ ꝓfert. ⁊ ita leuiter ꝓfert ſuū incōmodū ſicut cōmodum. Silr' hoies ſtolti ⁊ fatui. ⁊ eodē mō pueri. Et ideo eſt cauendū a talibꝫ Cōſtrue. Si tu vis noſcere ſeriem. i. ordinē (reꝝ ſecretaꝝ. ebrius. inſipiēs ⁊ pueri dicūt tibi veꝝ.

Si quis in occurſum veniat vultu tibi grato
Teqꝫ ſalutet eum tibi nil male velle putato.

Hic ponit' vnus modus ꝑ quē tu poteris ꝯnoſcere amicū tuū ⁊ etiā q̄ debes ſeruare apud eū quē tibi vis fieri amicū. Si vides aliquē hoiem venientē ad te directe. q̄ te ſalutauerit. tūc poteris cōſtāter dicere hic nō venit ad nocendū mihi. Et eo mō facere dēs apud eū quē ſperas amicū tuū Cōſtrue. Si quis. i. aliqͥs. veniat in occurſū tibi vultu grato. qꝫ pro et. ⁊ ipē ſalutet te. nil ꝑ nō ⁊ aliqui. dnō (putato eū velle male) id eſt malicioſe tibi

Mutis ⁊ tacitis vti nolito ſuſurris
Nam raro fundatur in his fidei bona turris

Tu nō debes ꝯfidere in duobꝫ gñibꝫ hoim. ſ. in ill' qui nimiū loquūtur. nā tales aut ſtulti aut pueri aut ebrij eſſe dicūtur. Nec etiā in ill' qui maliciā coꝝ occultādo celāt. qꝺ in tꝑe iracūdie nimiū atrociter reuelāt. q̄re nō eſt in talibꝫ ꝯfidendū qꝛ etſi tales raro loquūtur. nūqꝫ ſine dāno aut alioꝝ vituperio loquūtur Cōſtrue. tu (nolito vti ſuſurris). i. loquacibꝫ. ⁊ nolito vti mutis ⁊ tacitis. nā bona turris fidei raro fundatur in his

Diſce puer ſitiens (quē dat ſapientia) contem
Clauſum q̄nq ſeris. tenet hunc celſuz ꝓpe montē
Doctorem reuere tuum ſapientia prima eſt
Sic tibi dat clauē: linguam quā dicis opimam
Quere recordare. retine. lege. ſepe relicta
Sic omnes claues tibi dat ſapientia recta

Quinqꝫ aſſignant̄ eē claues ſapientie. Prima ē hōrare doctorē
ſuū cū timore ꝛ amore. Scda ē diſcere loqui ꝛ aſſignare drāz in
ter dcōem ꝛ dictionē. aliqn̄ rōne ortographie. aliqn̄ rōne accent⁹.
Tercia eſt frequēter q̄rere ea que ignorātur. Quarta ē memorie
ꝯmēdare ea ꝑ quis ſciuit. Quīta ē indefeſſe relegere ꝛ frequenta
re ꝛ in vſum ꝯtinuū ꝯuertere ea que quis ſciuit Et iſte quinqꝫ cla
ues fingūtur a poetis fuiſſe in pede equi pegaſi. qui erat perſeo
militi dū ip̄e equ⁹ ꝑcuſſit pede ſuo montē heliconem. ex qua per
cuſſione ortus eſt fons muſaꝝ. de quibꝫ fonte ꝛ mōte nō ceſſant
loqui poete Conſtrue (puer tu ſitiens diſce) id eſt addiſce fon
tem quē ſapientia ip̄a in quā ſapientia (tenent hunc fontē clau-
ſum quinqꝫ ſeris) id eſt quinqꝫ clauibꝫ (prope montē celſum) id ē
altum (Sapientia dat ſic tibi p̄mam clauē reuerere) id eſt hono
ra tuū doctorē) id eſt tuum magiſtrū ꝛ ipſa inq̄z ſapiētia (dat ti
bi clauem) ſecundā. ſi dicis ea que dicis (linguā opimā) id ē diſcre
tā. ꝛ poſt (quere) ea ſupple que neſcis pro tercia claue (recordare
ſiue retine) pro quarta. et (lege ſepe relicta) ꝑ quinta ꝛ vltima (ſa
pientia recta dat ſic tibi omnes claues)

Femineo nunq̄ꝫ de ſexu praua loquare
Sed quācūqꝫ vides. pro poſſe tuo venerare.

Tu nūq̄z debes dicere aliqd turpe de muliere· nā ſunt aliq̄ qui n̄
poſſunt abſtinere niſi ab ore coꝝ vbū procedat turpe: ꝛ in iocis
ſiue ſerioꝶ aut aliīs ludis ſꝑ de mulieribꝫ mala loquūtur. ſꝫ ſi ſe
ipſos inſpicerēt: ꝓculdubio magis turpia viderēt Cōſtrue nū
q̄z ꝑ nō ꝛ vnq̄z. tu nō (loq̄re) .i. loquaris (vnq̄ꝫ p̄ua de ſexu femi-
neo) .i. de mulieribꝫ (ſed ꝑ tuo poſſe venerare) id eſt venereberis
(quācūqꝫ) mulierē probam (vides) id eſt inſpexeris.

Si tibi ſit coniunx ſempꝫ parere parata
Excolat hanc veneretur amet tua gratia grata.

Si tu habueris vxorē tibi obedientē debes eam venerare. ꝛ deo
grās agere. qꝛ tales rare ſunt Conſtrue. Si cōiunx ſit tibi pa
rata .i. p̄parata. parere .i. obedire. ſemper tua gratia grata .i. pla
cens. excolat hanc venetūr ꝛ amet

RVſticus eſt vere qui turpia de muliere
Dicit. nam vere ſumus omnes de muliere

☞ Iſtud eſt ſcdm capl'm hui⁹ libri in q̄ autor pōit documēta circa q̄ ſpectāt ad primū. Et p̄mo dr ſic ꝙ ſicut pri⁹ iā ſemel dcm̄ ē nullus dꝫ vnq̄ꝫ praua loq̄ de muliere. qđ h maxime ꝯfirmat. aſſignādo rōem hui⁹ ſic dicēs. ꝙ ille ē verer uſtic⁹ ꝛ nō vrban⁹ q̄ turpia dr de muliere. qꝛ oēs nos venim⁹ de muliere. iō malū dicēdo de ipſis noſipis culpam⁹ Cōſtrue. ē vere ruſtic⁹ qui dr turpia .i. res turpes de muliere. nā vere nos ſum⁹ oēs de muliere

Si tibi ſit coniunx lingua manuq̄ꝫ rebellis.
Ne ſecū damneris eam de iure repellis

☞ Si tu habeas cōiugem tibi rebellē durā ꝛ auſterā. tu nō debes pati ab ea. qꝛ ipa tenet a te pati. ꝛ iō ne ſp ſecū maneas in rixis ꝛ iurgio eā potes repellere. tñ ꝓpter ne hoc cū ea poſſis dānari primo corrige eā de vitijs ſuis. nā alit tu poſſes eē cauſa ſui delicti.
Cōſtrue. ſi cōiūx. id eſt vxor ſit tibi rebellis lingua. i. ꝑ linguā ſuā. tu rebell' eā iure. ſ. caſtigādo. ne dāneris ſecū. id ē cum ea

Si tibi ſit nat⁹ peccantem corrige natū
Neue ſuū gratis dicare fouere reatum

☞ Si tu habeas filiū vl' filiā quē vl' quā videas vel ſcias male agere. tu debes inſtāter ea corrigere. qꝛ aliter tu cēs cā perditiōis coꝝ tā tpal'r q̄ꝫ ſpūaliter. iō caue ne vnq̄ꝫ incaſtigati euadāt. nā aliter teipm cū ipis dānares Cōſtruc. ſi nat⁹ i. fili⁹ ſit tibi peccantē. ſi. delinquētē. corrige natū id ē filiū neue ꝓ vt nō. dicare id ē dicaris fouere id ē nutrire. ſuū reatū. id ē ſuam culpam.

Si tibi ſit ſeru⁹ hūc ſub pede ſemꝑ habeto.
Ne nimis elat⁹ moueat tibi damna caueto

☞ Si tu habeas vnū ſeruū l' ancillā tu dēs eos tenere ſubiectos tibi ꝛ obediētes. nā ſi tu ſis nimis failiaris cū ipſ ipi illico. ſpernēt te. ꝛ ꝙ pei⁹ ē ſp ſpaciū tpis iſurgēt ꝯ te maximū ē offerēdo p̄iudiciū Cō. ſi ſu⁹ ſit tibi hēto hūc ſub pede. i. ſub dño tuo ne ꝓ ut ꝛ ñ. vt ipe elat⁹ nis caueto vt ñ moueat ē dāna. i. iferat ē ml'a

Vſq̄ꝫ tuis facias vicinis ꝙ tu ameris
Sic tibi mane bono dū queris habere fueris

☞ Tu dēs cauere ne alicui vnq̄ꝫ diſplicitū facias imo oibꝫ placitū ꝓ tuo poſſe Nā cōiter dr qđ ꝛ veꝝ ē. qꝛ q̄ bonū vicinū hꝫ mane bonū poſſidet. iō fac vt ameris ab oibꝫ ꝛ maxie a vicinis tuis Cōſtrue. tū facias ꝙ tu ameris vſq̄ꝫ. id eſt vbicūq̄ꝫ a vicinis tuis fueris ſic bono mane dū queris ſcꝫ iſtud bonū mane.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Si qua nouerca tibi fuerit vel vitricꝰ eſto
Gratꝰ. vt allicias ipſos cū corde modeſto

☞ Si tu habeas nouercā. hoc eſt ſi mater tua obijt. ⁊ pr̄ tuꝰ acce-
pit aliā vxorē Uel ſi habeas vitricū. hoc ē ſi pater obijt ⁊ mr̄ tua
accepit aliū maritū. tu dēs eē eiſdē benignꝰ tāq̄ꝫ ꝓpriꝰ filius nam
hoc faciendo tu alligabis eos amori tuo incternū Cōſtrue Si
qua id ē aliqua nouerca ·vl' vitricus fuerit tibi eſto eis gratꝰ vt
allicias. id ē attrahas corde modeſto. id eſt temperato.

Si tibi priuignꝰ ſit tu ſibi confer honorem
Sic populi laudem matriſq̄ꝫ mereris amorem

☞ Si tu habeas vnū fratrē ex pte matris vl' patris. ſꝫ nō ex pte
āboꝝ q̇ ſit ṗoꝛ te natu ꝓpter honoꝛ parētū tuoꝝ tu eū dēs hono
rare ⁊ diligere: ac ſi ex parte āboꝝ tuoꝝ parētū ille foret frater
tuꝰ vl' ſoroꝛ tua. nā ſic faciēdo habeb amorē vtriuſq̄ꝫ Cōſtrue
Si priuignꝰ. id ē filius vxoris ſit tibi. tu cōfer eidem honorem.
tu mereris. i. deſeruis. ſic laudem populi ⁊ amorē matris.

Si videas fratres inter ſe bella gerentes
Neutri cōfer r pem ſed eorum corrige mētes

☞ Si tu videas aliq̄s fratres l' vicinos ſiue ꝓpinq̄s habētes it̄
ſe aliquā diſcordiā nūq̄ꝫ alteri eoꝝ faueas: nā ſuſtinēdo vnā ptē
tu icitas aliā i furorē maiorē ſꝫ ābas corrige ⁊ r̄dargue oſtēdēdo
dāna q̄ pn̄t euenire ꝓpt̄ lites ⁊ iurgia: eos dulciter monēdo vt ceſ
ſēt ⁊ ſapiētibꝫ ſe ſubmittāt. Cō. Si tu videas frēs gerētes bella
it̄ ſe. neutri. i. nl'li. ꝯfer opē. i. iuuamē alteri. ſꝫ corrige mētes eoꝝ.

Raro conuiua. ne conſūptis cito rebꝰ
In breuibꝰ fias mandicꝰ inopſq̄ꝫ diebꝰ

☞ Licet ſit bonū ⁊ honeſtū qn̄q̄ꝫ parētes amicos ⁊ vicinos ſi ſe
inuenire ad ꝯmedēdū ⁊ bibēdū. tn̄ ſi h̄ trāſeat in nimis frequen
tatā ꝯſuetudinē ſtatim poterit ꝯuerti in maximū damnū qꝛ in
talibꝫ fit mag̃ ꝯſūptio bonoꝝ: magna tēporis ꝑditio ⁊ ocij aſſue
factio. qđ eſt in detrimētū oīm. idō ꝓhibetur ne ſeq̄ris ml'tū iſta
ꝯuiuia Cō. tu. Raro ꝯuiua. ne. ꝓ n̄ et ⁊. rebꝫ. i. bonis tuis ꝯſūp
tis cito: tu fias (in breuibꝫ diebꝫ mendicꝰ qꝛ pro ⁊. inops. i. paup

Te tua menſa colat. ſed nō ſimulare ſuſurris.
Dedecꝰ eſt ſi diſcurrens aliena liguris

☞ Qn̄ vis comedere aut bibere noli accedere ad mēſaꝫ alienam
nā plus expones in prandio in mēſa aliena q̄ꝫ de tota die in men
ſa propria. ⁊ tu ſolus tantū in taberna in vno die exposuiſſes quā
cū tota tua familia. ideo nūq̄ꝫ aut raro dimittēdo propriaꝫ inſe

quaris mēſam alteriꝰ Cõſtrue. tua mēſa colat. id eſt detineat te. ſꝫ nõ ſimulare. id ē aſſimulare. ſuſurris. id eſt guloſis dedecꝰ eſt ſi diſcurrēs liguris id eſt guloſe comedis aliena ſcꝫ cibaria

Dum cibus extat in ore tuo potare caueto
In vaſis offare decet. non ore repleto

☞ Qñ comedendo ad huc habueris cibū in ore tuo. nūq̄ʒ debes bibere. nā bibere cibo ad huc exiſtēte in ore ē modꝰ valde ruſticalis ⁊ vilis. iõ prius ꝯmedas ⁊ ad ſtomachū cibū mittas prius q̄ʒ ad bibendū ciphū aut vitrū capias. nam nullus dꝫ facere in ore ſuo offas. ſed ſolū in vaſe. qḋ tamē facere videtur quādo ore repleto cibo ciphū ad bibendū accipis ⁊ bibis Cõſtrue. caueto potare. dū pro quādo. cibus extat in ore. decet. id eſt decens ē offare. id eſt offas facere in vaſis non ore repleto

Offat ore rudis. aſinus quoq; mingit in vndis
Decipis ⁊ cacabum ſi fruſtra remorſo rotundis.

☞ Aſinꝰ ⁊ alie beſtie ſunt illꝰ nature q in aquā quā bibūt mingūt ⁊ ſtercorāt aliqñ. ⁊ ſicut illᷣ reputatᷣ vituperabile: ita ſilr apud hoīes. qñ vnꝰ hō in ſocietate alioꝝ exñs iā comedit panē vl offā ⁊ iteꝝ panē vl offam quē vl quā iam momordit iteꝝ in ſcutellā vel diſcū repoſuerit ē vituperabile. ideo nõ eſt accipiēdū de pane vl offa niſi tm qḋ qs gratioſe comedere poteſt Cõſtrue aſinꝰ vndis offat. id ē offas facit in ore: quoq; pro et ipe aſinꝰ mingit ī vndis id ē aqs. tu decipis. i. teipꝫ fallis. ſi tundis fruſtra remorſa in cacabum. intra vas extractum.

Non pane in quē vis in diſco mittere morde
Ne mappa tergas naſum madidum tibi ſorde

☞ Si tu habeas vnū fruſtū panis qḋ velis ponere iuxta diſcuʒ ad capiēdū rē ſalſā vl aliaꝫ rē hmōi. tu dēs cauere ne mordeas ī pane. qꝛ panis ſemel morſꝰ nūq̄ʒ ad mēſaꝫ reuerti dꝫ Silr ſi tu habeas naſum madidū caue ne tergas illū cū mappa. qꝛ h vile ē

Cõſtrue. Nõ morde panē quem vis mittere in diſcū. nec tergas naſum madidū tibi ſorde mappa. id eſt cū mappa.

Ad menſam de nare tuo nõ extrahe rudis
Sordes cum digitis. ne videare rudis

☞ Si tu in menſa ⁊ ſentis te habere aliquas ſordes in naribꝫ tuis caueas ne manibꝫ nudis extrahas a naribꝫ ſordes intus exiſtētes. ſꝫ cū naſitergio aut veſte tua latēter mūda nares tuas. nā aliť te oēs. dicerēt rudem ⁊ groſſum eſſe Cõſtrue. nõ extrahe de nare tuo ad menſam nudis digitis ſordes: ne pro vt ⁊ nõ. vt videare. id eſt videaris. rudis id eſt groſſus vl indoctus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Qua tegeris non veſte manus ſiccato madentes.
Nec mappa tergas dentes oculoſqꝫ fluentes

☞ Si habeas manꝰ madidas. q2 lauiſti te. vl' aliũde. caueas ne vnq̃ꝫ tergas manꝰ tuas cũ veſte tua. ex q̃ totũ corpꝰ tuũ ẽ coop tũ Et ſi ſis ĩ mẽſa noli tergere vnq̃ꝫ dẽtes ⁊ ocl'os tuos madidos cũ mappa ſup q̃ repoĩt pais ⁊ eſca tua Cõ. ñ ſicco manꝰ madẽtes veſte q̃ tegerꝭ. nec t'gas ocl'os fluẽtes. t' dẽtes mappa. i. cũ mappa

In proprijs rebus laus ẽ. ſi largus haberis.
Dedecus alterius res large dando mereris

☞ Quãuis largitas ſit vtꝰ oppoſita auaricie: h tñ ĩtelligit' de largitate ĩ ppĩs bois. ſꝫ largitas ĩ bõis alieis ñ vtꝰ ſꝫ potiꝰ viciũ vñ Decite ñ ppa ſcidit' abſqꝫ bria. i. mẽſura Cõ. laus ẽ ſi largꝰ bẽrꝭ in rebus proprijs tu mererꝭ dedecꝰ. i. ſcãdalũ. dãdo res alterius.

Luxus opum. proles generoſa. ſcientia. forma.
Bis duo ſunt. quibus extollit ſe quis ſine norma

☞ Cũ inter peccata mortalia pctm̃ ſupbie marie deo diſplicet deo ⁊ hoib. cauere debemꝰ p̃cipue ab illo. Vñ quatuor inducũt nos ad ſuperbiã. ſ. abũdantia diuitiaꝝ nobilitas gñis. ſcia ⁊ pulchritudo. quãq̃ꝫ ſuperbia ſit cauẽda ab oib hoibus. p̃cipue taꝫ ab illis qui hñt vnũ ex q̃tuor bonis p̃dcis Cõſtrue. (Bis duo) idẽ quatuor (ſũt. quibꝰ q̃s). i. aliq̃s ſe extollit. i. eleuat ſine norma. id ẽ ſine regula. ſcꝫ luxus. i. adbũdãtia opũ. i. diuitiaꝝ. gñoſa proles. id ẽ nobilis ples. ſciẽtia ⁊ forma. id eſt pulchritudo.

Si nihil ex iſtis te cognoſcas decorare
Non te magnifices. ne pro ſtulto teneare

☞ Si cognoſcas te nõ habere aliquid et q̃tuor p̃dcis. tũc hẽs cãm ad humiliãdũ te. qd ſi nõ feceris ab oibꝰ p ſtulto ſtatĩ reputatus eris Cõſtrue. nihil p nõ ⁊ aliquid ſi tu cognoſcas aliquid ex iſtis quatuor p̃dcis. nõ decorare te id ẽ nõ honorare. tũc ñ magnifices te. i. extollas te ſue. i. tenearis pro ſtulto

Fumo ſtillãte domo. neqꝫ muliere
Te remoue. tria ſũt q̃ poſſunt valde nocere

☞ Iſtud eſt terciũ capl'm huꝰ libri. in q̃ autor ſm diſionẽ pꝰ poſitã poĩt documẽta ꝯcernẽtia hoiẽm marie quo ad ſeipm Et dẽ p̃mo ſic. q ſm ſentẽtiã ſalomonis in ſuis pu̾erbijs tria ſt' q̃ eijciũt hoiẽm a ppria mãſiõe. fumꝰ ſtillicidiũ ⁊ praua ꝯiũx id ẽ cauẽdũ a talibꝰ Cõ. tu (remoue) ab iſtis tribꝰ. ſ. a fumo. i. a domo ĩ q̃ fumꝰ dñat'. ⁊ h propt ocl'os. ⁊ a domo ſtillãte. i. in q̃ ſũt ſtillicidia et a muliere nequã. i. puerſa. iſta tria ſunt que pñt nocere valde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Duc tibi comparem morū ſponſamqꝫ venuſtam.
Si cū pace velis vitam deducere iuſtam

☞ Si tu velis habere vxorē caue ne diuitie aut pulchritudo aut ſtultꝰ eiꝰ amor te ꝺcipiat qꝛ cū ea aliť nūqꝫ bonū tēpꝰ hēb . ſꝫ accipe eā ꝯſilēʒ tibi. ī etate. ī pulcritudie. ī diuitijs ⁊ ī alijs rebꝫ ſiliḃ. ⁊ tūc viues ī pace ⁊ dilectōe cū ea ⁊ aliť nō Cō. Duc. i. accipe ſpōſaʒ. i. vxorē venuſtā. i. pulchrā qꝛ ꝑ ct. ⁊ ꝯparē tibi. i. ſilēʒ ꝺ moꝝ. i. moribꝫ. ſi velis. i. cupies deducere vitā iuſtā cū pace.

Si tibi cōtingerit te cū meliore ſedere
Verſus eū nolito genu ſub crure tenere.

☞ Si tu ſedeas cū aliq̄. ⁊ ille ſit maior in dignitate potētia vł alias. caue ne ſedēdo reponas genua tua vnū ſupaliud. nā ille eſt ineptꝰ modꝰ apud doctos ⁊ prudētes. iō caue Cōſtrue. (ſi ꝯtigerit te ſedere cū meliore. i. in ſocietate alicuiꝰ melioris te . nolito tenere v̄ſus eum. id eſt a parte ſua genua ſub crure

Magnati vultu debes aſſurgere leto
Nec coniunctꝰ ei niſi iuſſerit ipſe ſedeto.

☞ Si aliq̄s magnꝰ hō in dignitate vł poteſtate veniat tibi ī occurſuʒ. leta facie eū accedere dēs ipm ſalutādo et ei honorē faciēdo. ſicut ꝑtinet eiꝰ officio vł dignitati. ⁊ noli vnq̄ꝫ penes eū ſedere niſi ꝑus ipſe tibi iuſſerit. Cō. tu debes aſſurgere leto vultu magnati. i. dn̄o tuo tꝑali vł ſpūali. aut alicui eoꝝ locum aliquo modo tenenti. nec pro ⁊ nō. ⁊ tu non ſedeto cōiunctus ei niſi ipē iuſſerit. id eſt ꝑceperit tibi.

In quamcūqꝫ tibi non notā veneris edem
Munda ſuperficies terre donec tibi ſedem.

☞ Si tu intres domū aliquā in q̄ nō habes noticiā . nō capias ipē ſedē. ſꝫ ſi puer es terra tibi ſedes erit ⁊ ſi ſis maioris etatꝭ ſedē capias in infimo loco ⁊ nō in alto Nā laudabilis ē ꝙ paterfamilias veniēs dicat tibi ſurge ⁊ aſcēde. qꝫ ſi dixerit tibi amice h̄ ſedes nō tibi ꝯgruit ſꝫ alteri maiori te. iō ab iſta deſcēde Conſtrue. ſuperficies t̄re mūda. i. plana donec tibi ſedē . inquācūqꝫ edem. i. domū. veneris nō notam . id eſt incognitam tibi

Cum pace inſtanti ſi vis potes ire licenter
Nō te precedat tamen hūc ꝑmitte libenter

☞ Si tu vadas ꝑiter cū aliq̄ q̄ te nō ſit maior in ſtatu vł in dignitate. tu potes ire cū eo nō reſpiciēdo ſuperiorē vł īferiorē locū ⁊ nō ē tibi cure ſiue ille ꝑcedat ſiue ſequať. cū ipē ſit tibi equalis Verūtn̄ ſi tu velis eidē tribuere hōrē dimitte eū ꝑcedere. ⁊ tu ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

quaris .aũt dimittas eũ ire ꝑ locũ ſuꝑiorẽ vici. ⁊ tu eligas locũ in
feriorẽ Cõſtrue. tu potes ire licẽter .i. ꝯueniẽter: ſi vis cũ pare
.i. cũ tibi ſili .inſtanti .i. equaliter tecum gradienti . tu permitte
libenter hunc ꝙ p̃cedat te

Si tibi contingat vt cũ meliore vageris
Poſt pergas donec lat⁹ eius adire iuberis

☞ Si tu pergas cũ meliore digniore ꝉ ſeniore te . tũc dimittas
eũ p̃cedere ⁊ tu ſequaris eũ. ⁊ nunq̃ adiũgas te lateri ſuo anq̃
tibi iuſſerit Conſtrue. Si ꝯtingat tibi vt vageris .i. vt ãbules
cum meliore te .i. maiore te. pergas .i. vadas poſt eum donec iu-
beris adire latus eius.

Si peregre ꝑgas nũq̃ te iunge duob⁹
Diſparib⁹ currus raro trahitur bene bobus

☞ Si tu ãbules peregre lõge vel ꝓpinque nullũ bñs ſociũ. ⁊ ſi re
perias duos ſocios eũtes ꝑ viã tuã nõ ꝯiunges te illis niſi ꝯgno
ſcas eos q2 tu neſcis an ſint boni vꝉ mali. ⁊ ſi eẽnt mali tu nõ poſ
ſes defẽdere a duobꝫ ſi tibi vellent dãnũ inferre aliqđ. iõ caue ab
ipis Con. Si tu pergas .i. ãbules peregre .i. extra patriã tuaꝫ
nũq̃ .p nõ ⁊ vnq̃ꝫ. nõ iũge te vnq̃ꝫ duobꝫ q2 currus nõ trahiť diſ
paribꝫ bobꝫ. Siľr tres nõ poſſunt bñ concordare

Si quis dignetur offerre ciphũ tibi lete
Accipias modice bibas. reddaſq̃ facete.

☞ Si tu veneris caſu aliq̃ vꝉ ſpõte ad aliquã ſocietatẽ quã inue
neris cenãtem prandentẽ vel comedẽtem. ⁊ vn⁹ illoꝝ offerat ti
bi ciphũ ad potandũ. tũc dẽs vultu hilari ⁊ placido ciphũ accipe
re modicũ bibẽdo. deinde facete ⁊ honeſte ciphũ illuꝫ ex quo bi-
biſti reddere cũ grãrum actione Cõſtrue. Si quis digneť offer
re lete ciphũ tibi tu accipias ⁊ bibas modice .i. modicum q̃ pro
ex. ⁊ reddas ciphum facete id eſt honeſte

Pauper ⁊ indign⁹ ſi ſis effundito totum
Et vacuum tu redde ciphum prius vndiq̃ lotum

☞ Si tu ſis pauꝑ perſona ⁊ indign⁹ reſpectu illoꝝ ꝗ tibi đdeẽt
ad bibendũ dẽs totũ ebibere qđ in cipho eſt. ⁊ ſi quid remãſerit ĩ
cipho hoc effunde. ⁊ poſtea cũ modica aqua dẽs lauare ciphum
⁊ ſic lotũ ei qui tradidit tibi vꝉ alteri debes reſtituere ſemper cũ
grãrum actione Conſtrue. ſi ſis pauper ⁊ indign⁹ . effundito
id eſt ebibe totũ qđ eſt in cipho. ⁊ tu redde .i. reſtitue. ciphum va
cuũ lotum prius vndiq̃ .i. ab omni eius parte

Qñ ciphum capies. auerſo non bibe dorſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Nec facies offas de pane prius tibi morſo

☞ Qñ aliqͣs porrexerit tibi ciphum ad bibendũ. ⁊ tu accipias illũ caue ne bibas auerſo dorſo. qꝛ h̄ ꝓ magno ſcādalo reputaret̄ ſed ↄuertas faciē tuā ⁊ oculos tuos ad aſpectũ ⁊ faciem alioꝝ et ſi velis ponere panē intra vinũ caue ne ponas vnq̄ꝫ panē quē ſcꝉ inter dentes habuiſti Cōſtrue. nō bibe dorſo auerſo qñ capies ciphum. Nec facies offas de pane morſo prius.

Menſa tibi cubitum nunq̄ꝫ ſuſtentet edenti
Sed recte ſedeas. tecum ſeruito ſedenti

☞ Cũ aſſideris mēſe nō ponas brachia tua ſup̄ menſaꝫ. qñ em̄ quis brachiũ ſuũ ſupra mēſam ponit ſignũ eſt qđ ip̄e nō p̄t brachia ſua ſuſtētare ꝑpter aliquā deformitatē vꝉ debilitatē. aut ꝙ ip̄e ſit ruſtic⁹ neſciēs mores. Et ſic caue ne brachia extēdas ſup̄ mēſaꝫ. Itē tu dēs ſeruire ei qui tecũ ſedet miniſtrādo ei in cibis ꝑponēdis ⁊ potib⁹ ⁊ in aliȷ̃s ſeruitiȷ̃s mēſe Et maxie qñ ip̄e ē maior te· aut qñ tu inuitaſti eũ. aut qñ ē ꝑſona ſecũda ſic ſunt mulieres Cōſtrue. nũq̄ꝫ ꝓ nō ⁊ vnq̄ꝫ. Menſa nō ſuſtētet vnq̄ꝫ cubitũ tibi edēti). i. comedēti (ſꝫ ſedeas recte) ⁊ ſeruito ſedēti tecũ

Sicq̄ꝫ ciphum capias. vtraq̄ꝫ manu capias tu
Et per vtrũq̄ꝫ latus non per ripam teneas tu

☞ Si aliqͣs p̄beat tibi ad bibendũ in vno magno cipho ſiue in vna taſſa. tu nō dēs accip̄e vnica manu. qꝛ ſic poſſet ex manib⁹ tuis cadere in terrā. ſꝫ ābab⁹ manib⁹ accipias ſi op⁹ fuerit. deiñ bibas ⁊ poſtea reddas ciphũ ip̄m firmiť tenēdo ꝑ vtrũq̄ꝫ latus ⁊ nō per alteꝝ tm̄ Con. qꝫ pro et tu (capias ciphũ ſic. ſcꝫ tu capias vtraq̄ꝫ manu ciphũ. ⁊ tu teneas ꝑ vtrũq̄ꝫ illũ lat⁹ nō per ripā

Dum pare ſi debes vel cum meliore iacere
In qua ꝑte thori velit ip̄e quieſcere querè

☞ Si te ↄtingerit dormire in aliq̄ lecto cũ tuo equali aut cum maiori te: nō dēs te ponere in lecto niſi ꝑus ſciuerį ab eo i qua ꝑte lecti velit iacere Cōſtrue (ſi tu dēs iacere cũ pare vꝉ cũ meliore. tunc q̄re in qua parte thori velit ipſe quieſcere

Cum quocũq̄ꝫ tibi prope vel procul accidit ire
Nomen ⁊ eſſe ſuũ quo quis ſit vnde require

☞ Si te ↄtingat pergere remote ꝉ ꝓpinq̄ a domo tua. debes hr̄e ſociũ. qꝛ ſcribiť per ſalomonē in libro eccꝉaſtes. Ve ſoli. qꝛ cũ ceciderit nō hꝫ ſubleuātē ſe ⁊ anq̄ꝫ ponas te i ſocietate alic⁹ q̄ ſit tibi ignot⁹. tu dēs eidē q̄rere tria per ordinē Primo vñ ſit oriũdꝰ Scđo qđ ē nomē ſuũ Tercio q̄. i. ad quē locũ ip̄e velit ire. nā ↄſilio iſtoꝝ triũ q̄ſitoꝝ ſatis indicabit tibi ſi tu debeas cuꝫ ipſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

ire vl' nõ Cõſtrue. Cũ accidit tibi ire ꝓcul.i.lõge vl' ꝑpe cũ quo cũqꝫ hoĩe require ab eo nomẽ ſuũ.ꝛ eſſe ſuũ.i.vacatõem ſuam qs ipſe ſit:vñ ipſe ſit ꝛ quo ipſe pretendat ire

Cum quocũqꝫ placet ꝑegre tibi ducere greſſus
Si potes hos teneas.quos es ꝓ poſſe profeſſus.

☞ Si vis ire extra habitatõez vl' patriã tuã.ꝛ q̃ras societatẽ bonã ſi tũc potes dẽs accipere illũ vl' illos cũ q̃ vel q̃bꝫ tu alias iuiſti.qꝛ tu ꝯgnoſcis mores illoꝝ.ꝛ ipi ꝯgnoſcũt tuos mores.ꝛ iõ meliꝰ ẽ te ire cũ ill' q̃ꝫ cũ aliȷ̃s extraneis Con.cũ placet tibi greſſus pergere cũ q̃cũqꝫ teneas hos ſi potes quos es ꝓ poſſe ꝓfeſſꝰ

Cũ tibi ſit pare pergas cũ meliore peregre
Quod velit ipſe velis.tibi ſic capiet nihil egre

☞ Si tu ꝑgas iter cũ ſocio aliq̃ cũ q̃ cenare vl' prãdere debeas. interroga q̃d ipe cõcedere velit.cũ fueritꝫ in via ĩterroga an velit citiꝰ aut tardiꝰ ire.ꝛ ſic de aliȷ̃s rebꝫ q̃bꝫ peregrinꝰ indiget.naꝫ h̃ faciẽdo tu ꝯplacebis ei:ꝛ ipſe tibi q̃d facere bonũ eſt ꝛ maxie inter peregrinos Cõſtrue.ſi pergas peregre id eſt longinquo cũ pare tibi.vel ſi pergas cũ meliore:tu velis q̃d ipſe velit.ꝛ ſic nihil capiet.i.accidet tibi egre id eſt moleſte

Si peregre pergas ſp̃ de nocte quieſcas
Surgas mane.ſed hoſpiciũ de luce capeſcas

☞ Si tu pergas peregre dẽs ſp̃ mane ſurgere:ꝛ maxie qñ via ẽ tibi nota.ſꝫ nũq̃ꝫ dẽs expectare noctẽ ad q̃rendũ hoſpitiũ ſꝫ capias illđ ſp̃ bona hora ꝛ de die Cõ.(Si tu ꝑgas.i.ãbules)ꝑegre.i.extra(q̃eſcas ſp̃ de nocte).i.nõ expectes noctẽ ad capiẽdũ hoſpitiũ.ꝛ nũq̃ꝫ ãbules in nocte.qꝛ q̃ ãbulat in tñbꝛis neſcit quo vadat ꝛ tu.ſurgas mane.ſꝫ capeſcas hoſpitiũ tuũ de luce.i.de die

Inq̃ꝫ domũ rufi non accipias tibi pauſam
Nãq̃ꝫ malignandi gerit in ſe deniq̃ꝫ cauſaꝫ

☞ Qñ tu vis capere hoſpitiũ nõ accipias illud cuiꝰ hoſpes eſt hõ rufus.qꝛ lꝫ ſint aliqui boni.tñ ſunt illiꝰ coloris mlti mali ꝛ idõ ꝓpter ſuſpitionẽ q̃ poſſis habere caue ne ibidẽ hoſpitiũ accipies Con.q̃ꝫ ꝑ et.nõ accipies tibi pauſam.i.moram in domo rufi.i.rufos crines hñtis.deniqꝫ.i.certe ipſe rufus.gerit in.ſe.i.ſecum portat cauſam malignandi.

Ex apum iugulo.cerui lingua.canis ore
A magnis pedibꝰ caueas.bleſoqꝫ lepore

☞ Quinqꝫ ſunt a q̃bꝫ nos ſeruare dẽmꝰ Primũ ẽ iugulꝰ apũ.ſ.ñ apes ſunt in aliquo loco quo volumꝰ eas remouere.ꝛ ille in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

ſiliūt in nōs mordentes nos. ⁊ morſu ſuo ledunt pellē nrāz ad e
o ꝙ cut ſtatiz intumeſcit Scōz ē lingua ceruinā illa ē venenoſa
Terciū eſt os rabidi canis ⁊ etiā nō rabidi qn̄ nos nō ſumꝰ noti
Quartū ē ab hoib' hn̄tib' magnos pedes. nā tales n̄ ſunt auda-
ces: ſz magiſtrū ſuuz ⁊ ſeipos ſepe opprimere dimittūt Quintū
ē ab adulatore. nā ligua adulatoris fortiꝰ pūgit enſe Cōſtrue
tu. caueas ex iugulo. i. morſu. apꝛz. ⁊ caueas iniquaz a. lingua
cerui et ab ore canis a magnis pedib'. i. ab hoie magnos pedes
hn̄te. qꝫ pro et. ⁊ a. lepore bleſo. i. adulatore

Si qua velis emere taxabis emenda modeſte
Nec magis aut minꝰ iures. inſtabis honeſte

☞ Si tu velis emere aliqd tūc taxabis emēda modeſte. i. p̄ciuz
rōnabile ipone. ⁊ cauebis a iuramētis ⁊ piurijs q̄ ſolēt fieri i iſtꝫ
vēditionib'. ſz honeſte tu offeres p̄ciū rōnabile. nō offeres dn̄s ł
magis q̄z tu p̄tendas dare Cōſtrue. Si velis emere qua id eſt
aliq̄. tu taxabis honeſte emēda. nec ꝑ et n̄. et nō iures. i. adiures
magis aut minꝰ. ſed. inſtabis honeſte.

Obliquo nullū debes corrodere dente
Et liuoris acu nūq̄z tu pūge latente

☞ Tu nūq̄z dēs diffamare aliquē. qꝛ ſi dicas aliqd malū de ꝓximo
tuo tu poteris dicere corā talib' ⁊ tali hora ꝙ ſibi veniet in maxi
mū dānuz. ⁊ h̄ forſan nō dicis niſi ꝓpter inuidiā. ꝓpter quā in p̄
ſentia aliꝰ nūq̄z dēs dicere aliqd qd v̄rat in dānū aut dedecꝰ al
teriꝰ Cōſtrue. nullū ꝑ nō ⁊ vllū: tu nō debes corrodere. i. vitu
pare vllū. i. aliquē. dente obliq̄. i. ꝑ ne[illegible]. ⁊ tu nūq̄z punge aliquē
acu latente. i. ꝯtu neliosa loquutōe. liuoris. i. inuidie.

Si quē precellas. ſemper probitatis honore.
Nec iactes. qꝛ laus propria ſordeſcit in ore

☞ Si ꝓpter ſciaz tuā. ꝓpter. diuitias tuas vł ꝓpter aliq̄ alia bona
nature ł fortune tu excedas aliq̄s. caue ne de h̄ vnq̄z te iactes. nā
ſicut illi q̄ faciūt aliqd bonū ꝑdūt retributōez illiꝰ boni ꝓpt ipiius
iactātiā ita res laudabił de ſe iā n̄ ē āpliꝰ laudabił ſi q̄s ſeipm ia
ctet. Cō. Si p̄cellas. i. excedas. quē. i. aliquē. ne ꝑ n̄. nō iactes
i. nō extollas te ſuꝑ hōre ꝓbitatꝫ. qꝛ ois laus ſordeſcit in ore ꝓꝓo

Hoſpitibꝰ letū debes oſtendere vultum
Vultꝰ enim letus dandi duplicat tibi cultum

☞ Si tu recipias hoſpites ad ꝯuiuiū ł aliter in domo tua adūte
ne eiſdē ł corā eis iraſceris aliq̄ mō. nā iocūda facies ⁊ hilarꝫ vul
tus hois dātis multiplicat honorē doni. Conſtrue. tu dēs oſn̄
dere vultū letum hoſpitib' tuis em̄ pro quia. quia letus vultus

duplicat tibi cultũ. id eſt honorem dandi

Nocte dieq̨ mane cubiturꝰ veſpere laudes
Hoſpitibuſq̨ tuis dũ diſcedis dato laudes.

Ut nõ videarꝭ ingrꝰ tã apd deũ q̃ apd hoies. tu dẽs ad minꝰ ter in die reddere laudes deo. ſ. qñ ſurgis a ſõno. qñ ſurgis a mẽſa ⁊ qñ vadis ad lectũ Silr hoſpites tuos dẽs ſalutare bis in die. ſcʒ mane ⁊ nocte. ⁊ nũq̃ʒ diſcedere ab his niſi pꝰ eos ſalutaueris ne ſis de nũero illoꝝ q̇ diſcedũt hoſpite iſalutato Con. tu cubiturꝰ. i. q̇ vis ire ad lectũ. dato laudes deo q̨ ꝑ ct. ⁊ dic veſpe ⁊ mane dũ ꝑ qñ diſcedis. i. recedis. dato. i. reddito laudes hoſpitibꝫ tuis

Irritare canem noli dormire volentem
Nec moueas irã poſt tempora longa latentem.

☞ Sicut tu nõ dẽs irritare canẽ volentẽ dormire quẽ times vt te mordeat: ſic ñ dẽs mouere irã tpis p̃teriti. nã ſic dt Catho. Officiũ mali hois ẽ ſuſcitare irã tpis p̃teriti Cõſtrue. Noli irritare canẽ volentẽ dormire. nec moueas irã latentẽ poſt longa tpa

Cõpeſcas os arte. male ne praua loq̃tur
Ne malus irrumpat fetor latrina tegatur.

☞ Sicut ille q̇ vult ſentire fetorẽ latrinaꝝ coopit foramẽ latrie ne ꝑ illd malꝰ odor exeat. ita hõ volẽs ſe cuſtodire ab oĩ odio alioꝝ dʒ cauere ſe ne ab ore ſuo ꝓcedat vbũ ĩiquũ. ⁊ qd de ſeipo nolit eẽ loquutũ Cõſtrue. ꝯpeſcas. i. refrenes os tuũ ne loquatur male. i. ĩique. p̃ua. i. res p̃uas. latrina. i. locꝰ fetẽs. tegat̃. i. cooperiatur. ne ꝓ vt ⁊ nõ. vt malus fetor nõ irrũpat. i. procedat

In ꝓprie ſpetes fora dũ peris era crumene
Fallitur ad fora ſpes dum burſe ſunt aliene.

☞ Cũ volueris ire ad foꝝ ad emendũ aliq̇d dẽs tibi ꝓuidere de pecunijs ſufficiẽtibꝫ ⁊ nõ ꝯfidas vnq̃ʒ in burſa alteriꝰ. qꝛ mlti in h decepti ſunt Cõſtrue. ſperes. i. fiduciã habeas dũ peris fora in era ꝓp̃e crumene ⁊ ſpes fallit̃ ad fora dũ burſe ſunt aliene

Eſt tibi ſummus honor cito ſoluere ſolue libenter
Si mihi credis emes. vendes. viueſq̨ decenter

☞ Si tu debeas aliq̇d ſolue libẽter ⁊ quãto citiꝰ poteris nã tria bona inde tibi eueniũt. qꝛ tu emes vẽdes ⁊ viues honorabiliter.
Cõſtrue. ſoluere cito ẽ tibi ſummꝰ hõr. ſolue libẽter ⁊ ſi credis mihi tu emes tu vẽdes q̨ pro et. ⁊ tu: viues decẽter. i. honeſte

Nil ſuper hoſte tuo tua lingua minando loquat̃
Hoſtem nãq̨ ſuum munit quicũq̨ minatur

Si tu habes vnū inimicū nūq̃ʒ dēs eidē inferre minas. qꝛ dū ipe ſentit te ſibi minas itulisſe. ipe ſe munit ab oī pte q̄ poſſis ſibi nocere. ⁊ ſic q̄cūqʒ minaꝶ hoſti munit hoſtē Cō. Nil pro nō ⁊ aliquid. lingua tua n̄ loq̄ꝶ aliq̄d minādo ſup hoſte tuo. i. iimi co tuo. nāqʒ pro qꝛ. qꝛ ille munit. i. fortificat hoſtem ſuū quicunqʒ minatur. id eſt minas infert

Alterius noli in meſſem tu mittere falcem
Inqꝫ thorum caueas alienū ponere calcem

Cū q̄libʒ teneaꝶ viuere labore ꝓprio. tu dēs cauere ne velꝭ ſumere pro te labores alteriꝰ. ⁊ a maiori rōe dēs cauere ne violes vxorē filiā neptē ꝭ ancillā alteriꝰ hōis. nā tales pmittit deꝰ ⁊ i h mūdo ⁊ in alio puniri. q̄re ſaltē riore pene cauēdū ē a tali dlicto. quāuis āplius riore culpe Cōſtrue. tu noli mittere falcē in meſſe ʒ alteriꝰ. qʒ pro et. ⁊ caueas ponere calcē. i. pedē. ⁊ poniꝶ ibi pars pro toto. in thoꝝ alienū. i. in lectū alteriꝰ

Vltra q̄ʒ veſtis non extendas tua crura
Nec nimis expendas ſi viuere vis ſine cura

Sicut ille qui ē in lecto ⁊ dormit extendēdo pedes ſuos extra veſtes patiꝶ frigꝰ. ita ⁊ ille qui plꝰ exponit quā lucreꝶ. ſtatim ad pauptatē deducitꝶ. iō ſi vis cauere a frigore noctꝫ nō extendas pedes vltra mēſurā lecti Siꝉr ſi vis euitare pauptatē nō exponas vltra lucrū tuū: ſʒ citra vt ſemper aliq̄d de reſiduo habeas Cō. nō extēdas tua crura. i. pedes tuos: qꝛ ibi poniꝶ ps pro toto. vltra q̄ʒ veſtꝫ extēdaꝶ: nec pro nō ⁊ et. ⁊ nō extēdas nimis ſi vis viuere ſine cura. id eſt ſine ſollicitudine

Qui plus expendit q̄ʒ rerum ſumma rependit
Non ammiretur ſi paupertate grauetur.

Ille q̄ plꝰ expēdit q̄ʒ lucreꝶ aut q̄ʒ habeat in redditu patrio nūq̄ ſui ꝭ officiꝫ ꝭ bn̄ficiꝫ: nō debet āmirari ſi in fine alicꝰ tēporis ſit pauper ⁊ inops. qꝛ pꝰ debebat ꝯpēſare quātuʒ poſſet rōnabiliter ⁊ debite exponere Con. ille qui expoīt plꝰ q̄ʒ ſūma reꝝ ſuarū repēdit. i. tribuit eidē. talꝭ nō āmiretur ſi g̃uetur paupertate.

Si tecū comedat ſeruire memento minori
Par tibi. tuqꝫ pari tribuas. cultū meliori

Si tu ſis in mēſa cū tuo pare iferiori ꝭ maiori tūc nūq̄ʒ deberis pari tuo aut inferiori ſeruitiū tuū exbibēdo Cōſtrue. memēto ſeruire minori ſi ipſe cōedat tecū. Etiā memēto ſeruire pari tuo ſi par tuus comedat tecū: ⁊ tribuas cultuʒ id eſt honorem meliori te ſi comedat tecum

Si tibi quis loquitur vultū tu cerne loquentis.

Et ſua verba tue ſecretis inſere mentis.

☞ Si aliqs tecū loquatˀ gracioſe inſpicias faciē ipſius Nā eqꝫ bñ nunqꝫ poteris recipere ꝟbuz ꝛ intentionē ipſius loquentis te cū ſi faciem eius nō videas ſicut ſi oculos fixos in eiꝰ faciē habe as. ꝛ ideo in faciē docentis te intende: nā ſic inſpiciendo facilius quicqd ipſe docet ſeu dr memorie tu ꝯmendabis Cōſtrue Si quis loquitˀ tibi tu cerne. i. vide vultū loquentis. ꝛ inſere id eſt in fige ſua ꝟbā ſecretis tue mentis

Si te forte domus aliena vocauit ad eſcas
Donec p̄ceperit menſe loca nulla capeſcas.

☞ Si tu fueris īuitatꝰ ab aliq̄ ad prandiū vl' ad cenā qñ venies ad capiēdum locū in mēſa: caue ne ſedeas donec ipſe q̄ īuitauit te p̄ceperit te ſedere. ꝛ ſedeas ſic ſm p̄ceptū eiꝰ vbi tibi p̄ceperit ſedere Nā obedire eidē teneris de loco poſtqꝫ ad vocatiōez ſuaz veniſti Con. Si domus aliena. i. aliqs extraneꝰ Nā ibidē po nitˀ cōtinens ꝑ ꝯtento. vocauit te forte. i. īuitauit te a caſu ad eſ cas. i. ad comedendū. nulla pro nō ꝛ vlla nō capeſcas. i. capere in cipias vlla loca mēſe: donec ipſe qui te vocauit tibi p̄ceperit.

Si te maiori peluis famuletur aquoſa
Ad manicas eius tua ſit manus officioſa.

☞ Si aliqs maior te añ introitū mēſe l' poſt mēſam velit vt aq̄ tu manꝰ tuas laues: tibi aquā cū pelui p̄ntādo: accipe eū ꝑ mani cas ꝛ roga eū vt ꝓus accipiat aquā ꝛ lꝫ vos ābo ſil' lauetis de eius p̄cepto. ſit tñ ipſe ſp ꝓor Con. Si peluis aquoſa. i. inſtrumen tū in quo tenetˀ aq̄. famuletˀ. i. p̄ntetur tibi. maiori te. i. ꝑ maiorē te tua manꝰ officioſa. i. ſeruiēs. ad eꝰ manicas. ſ. vt ipſe pꝰ lauet

Si videas opus eſſe cibos ſuccurre parando
Si neceſſe foret menſe famulabere ſtando

☞ Si videas ꝙ ſit mltitudo gentiū in domo quā inhabitas. tu dēs iuuare ad parādū prādiū l' cenā. ꝛ ſi videas ꝙ ob gentiū ml titudinē aliqs ad mēſaz famulantē deficiat ñ ſedebis. ſꝫ totꝰ e rectꝰ ſtabis ſeruiēdo aliis q̄ ſedebūt in mēſa. ꝛ h faciēdo tu facies dño domꝰ placitū ꝛ tibi ipſi honorē Con. ſuccurre. i. auxili uz p̄ra. parando cibos. ſi videas eē opꝰ. i. necē ꝛ famulabere. i. ſui es ſtādo. i. directꝰ. mēſe. i. in mēſa. ſi necē. i. necitas mouet te

Si maior tecum comedens potauerit. eſce.
Non appone manus. ſed illi mantile teneſce

☞ Si tu comedas cū aliq̄ maiore te ꝛ ille bibat. interim ꝙ ipſe bibit nō dēs ponere manus intra diſcū in q̄ ſecū ꝯmedis, ſed po

tı⁹ eidẽ tenere ſocietatẽ bibẽdo ſicut ipẽ.nã in h oñdit᷑ vrbanitas
tua Cõſtrue.Si maior·i. dignior vl' potẽrior te. comedẽs te/
cũ potauerit nõ appoẽ man⁹ eſce.i.ad eſcã ſʒ teneſce.i. tene ꝛ po
nitur deriuatiũ pro ꝑmitiuo(ci mãtile.i. ſocietatẽ mantilis vel
menſe ſcʒ ſecum bibendo.

Si par vel maior fuerit tibi forte locut⁹
Donec finierit ſua verba ſile quaſi mut⁹

☞ Qñ aliq̇s tecũ loquit᷑ ſiue ſit maior ſiue minor te.tu nũꝗ̄ʒ dẽs
interrũpere ſermonẽ ſuũ. ſed ꝑus audi oĩmodã orõem ſuã.ꝛ po
ſtea eidẽ rñdere poteris ad ſingl'a pũcta ſue orõnis Conſtruc·
Si par tu⁹ vel maior te fuerit locut⁹ tecũ ſile quaſi motus do·
nec ipſe finierit ſua ỽba

Raro fideiuſſor vel nũꝗ̄ʒ creditor eſto
Multis huı⁹ enim geritur res ſine moleſto

☞ Si aliq̇s rogauerit te ad ꝓ co fideiubendũ.vl' vt aliq̄s ſibi cõ
cedas pecunias.dẽs quãtũ tibi poſſibile fuerit h recuſare quia
mult; ĩn oritur magnũ detrimentũ. immo multi crñtes amici ſi
naliter fiũt inimici.q2 cõiter dũ q̇s ꝯcedit vl' mutuat amico ſuo
aliquã rẽ:repetẽdo tal'efficitur inimic⁹. ꝛ ſic niſi ſit ſpẽal' vel ſin
gularis amic⁹ caueas te de hmõi fideiuſſione vel mutuo Con
ſtrue.nũꝗ̄ʒ pro nõ ꝛ vnꝗ̄ʒ:nõ eſto vnꝗ̄ʒ creditor vel fideiuſſor. q̄ꝫ
ſi feceris hoc fiat raro.eũ pro quia res hui⁹ geritur multis.i.a
pud multos.ſine moleſto.id eſt malo

Hec fugias faſtum.talos. lupamq̄ꝫ tabernam
Si decus ꝛ vitam tibi queris habere ſupernã

☞ Ad habẽdũ vitã eternã pro q̄ finaliter ordinat⁹ es.q̄ttuor ſtʒ
fugiẽda.ſcʒ ſuꝑbia vite.q̄ ꝯſiſtit in habitibꝫ ſeu indumẽtis.inſu
ꝑba ꝛ elata locutõe.in ꝑ̄ſumendovalere plus q̄ʒ alij ꝛ alijs ſpẽbꝫ
ſuꝑbie.Scđo opʒ fugere ludũ. nã per ludũ multi diuites efficiũ
tur pauperes.Tercio fuge meretrices.nã illa ſe ſequẽtes ſꝑ fina
lit' deſerit deſtructos ꝛ iopes.Quarto fuge tabernã ſiue nimiã aſ
ſiduitatẽ in ꝯuiuijs.quibꝫ poſtpoſitis vnuſq̇ſq̄ʒ facilius honorẽ
mũdi obtinere poterit. ꝛ deinde vitã ſempiternã. Cnſtruc.ſi
q̄ris hr̄e dec⁹ .i. honorẽ. ꝛ vitã ſuꝑnã.fugias hec ſcʒ faſtũ.i.ſuper
biã talos.i.ludos lupã.i.meretricẽq̄ʒ.ꝓ et tabernã.i.cõuiuia

Si bene vis orare deũ thalamum tibi claude
Ad illi qui cũcta videt tacita prece plaude.

☞ Si tu vis facere aliquã deuotã orõem ñ facias eã eũdo per vi
cos aut deambulãdo per camerã.ſʒ vade ad eccl'am q̄ ẽ loc⁹ ꝓpici
us ad orandũ. ꝛ ſi tu non habeas ſpaciũ eundi ad eccl'iam intra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

camerã tuã ſecretã. ⁊ clauſo oſtio flexis genibꝫ poteris facere de
uotas orões Cõſtrue Si tu vis bñ orare deũ. laude tibi thala
mũ. id eſt camerã tuã ſecretã. ⁊ plaude illi. id eſt laudes da illi p̄/
ce tacita. qui videt cuncta. id eſt omnia

Si quis deſcendat ab equo. vl' equũ graue ſcãdat
Te preſente. ſibi manus auxilium tibi pãdat

☞ Si in preſentia tua aliquis deſcẽdat ab equo aſcendat ſuper
equũ ⁊ ipſe ĩdigeat iuuamie. ſ. ꝓpter ſenectutẽ aut al's. tu dẽs eũ
iuuare ad aſcendẽdũ vl' deſcẽdẽdũ. nã in h̃ tua oñdit' vrbanitas.
Cõſtrue Si q̃s deſcẽdat ab equo vl' ſcãdat. id ẽ aſcẽdat g̃ue. i.
grauiter equũ. man⁹ tua pandat. i. impẽdat eidẽ. auxiliũ. i. iũua
mẽ ſibi. te p̃ñte. id eſt quandocũq; hoc fiat in tua preſentia.

Des tacite. que das pro chriſti nomine ſi vis.
Exemplũ dandi ſpectando putes dare cuius

☞ Si vis dare aliquid amore chriſti facias illd tam ſecrete quã
tũ potes. nam dr in euangelio. Cũ facis elemoſinã neſciat dexte
ra q̃d faciat ſiniſtra. ſed ſi vis alijs dare bonũ exẽplũ potes dare
omnibus ſcz manifeſte petẽtibꝫ ꝓ nomine chriſti Cõſtrue. tu
des tacite. id ẽ occulte. illa q̃ꝫ ꝓ et tu das ꝓ xp̄i nomine ſi vis. tu
potes dare cuius exemplum dandi ſpectando.

Rem de qua loqueris digito mõſtrare caueto
Ne dũ ſermo fit ouibus ad ouile videto

☞ Si tu loquaris alicui de hoĩe aliquo. aut de aliq̃ alia re. caue
ne oſtẽdas ſiue demõſtres rem de qua loq̃ris cũ digito. nam ille
mod⁹ turpis eſt Et ſimil'r ſi tu facias aliquẽ ſermonẽ de aliq̃ re
puta de luxuria vl' hmõi. caueas ne tũc reſpicias ocul' tuis hoĩes
luxurioſos. ⁊ ſic de alijs delictis. Vñ in textu per oues debem⁹
intelligere per ꝓpl'm audientẽ. ⁊ per ouile. homo de quo loq̄t'.
Cõſtrue. caueto mõſtrare digito tuo rem de qua loquaris. nec ꝓ
nõ et. ⁊ ñ dũ pro quãdo ſermo fit ſuper ouibꝫ. non videto id eſt
reſpicies. ouile id eſt illum de quo loqueris.

Incõſtans anim⁹. oculus. vagus. inſtabilis pes
Hec ſunt ſigna viri de q̃ mihi nullo boni ſpes

☞ Si tu velis cognoſcere hoĩes in quibꝫ nullo mõ ẽ ꝯfidendũ
debes notare iſta tria ſigna naꝫ quãdocũq; videbis hominẽ in
cõſtãtem aĩo ſuo nõ ſperes in eo. nam ſi in rebus ſuis ꝓprijs ẽ in
cõſtans q̃ñ in tuis aſpiciet. etiã nec cõfidas in eũ q̃ dũ loquitur
vobis vagatur hic inde oculis ſuis. Et ſi pro tercio tu videas ho
minẽ nõ trahentẽ morã ꝯtinuã alicubi. ſꝫ hodie in vno loco eſt
⁊ cras in alio: nõ ꝯfidas in eo: nec ĩ aliq̃ illoꝝ p̃dictoꝝ triũ ſigno

rum Cõſtrue· hec tria ſigna viri .i. hoīs ſunt in illo in q̄ nl'la pro nō ⁊ vlla .ſpes boni nō eſt mihi .ſ. Animus incōſtans: ocul⁹ vagus .id eſt huc ⁊ illuc reſpiciens. ⁊ pes inſtabilis.

Quācito deſcendens ab equo calcar remouēdum
Eſt de calce tuo tibi donec iter ſit agendū

☞ Si tu deſcendes ab eq̄ debes imediate remouere a pede tuo calcaria: nam illa pn̄t tibi nocere ad itinerandū: ⁊ nō pri⁹ illa calcaria ponas in pedibus tuis donec velis alicubi pergere Con. quācito .i. imediate ꝙ tu deſcēdis ab eq̄. calcarē r̄mouēdū .i. dponēdū d calce tuo .i. de pedib⁹ tuis doc. .i. q̄uſq₃ iter ſit agēdū tibi.

Extrahe ſi nimis eſt cuiuſlibet ocrea ſtricta
Si te maior ſit, ſint cetera ſumpta relicta

☞ Si tu ſis in cāpis extra patriā l' in aliquo hoſpitio cū homīe potētiore vl' digniore te q̄ habeat ocreas in pedib⁹ quas vult remouere. tu dēs eundē iuuare extrahēdo ſibi ocreas. ſ₃ ſi ſit miōr te n̄ es obligat⁹ ad h. nihilomin⁹ ſi feceris: illd ī te hūilitatis ſignū erit. Cō. ſi ocrea .i. pedis calciamētū ē ſtricta .i. āguſta nimis cuiuſlib₃ .i. a q̄cūq₃. extrahe .i. a pedib⁹ r̄moue: ⁊ maxīe ſi ille ſit maior te ⁊ extrahe iq₃. cetera ſūpta r̄licta .i. oī negocio p⁹ poſito

Pilea vl' quicq̄d geris in capitis regione
Si magno loqueris ꝗ dei ſeruis cito pone

☞ Si tu ſis in eccia ⁊ ſeruias ſacerdoti miſſā celebrāti vl' al's q̄ ſi tu loq̄ris magno homini .ſc₃ in potētia dignitate vl' ſciā ꝯſti tuo tn̄ dēs talib⁹ famulari capite diſcoopto. niſi tibi ſingl'ariter p̄ceperint ꝙ aliter facias. aut patrie mod⁹ ſit in alio vſu Cō Si tu loqueris magno homini q₃ p ⁊ tu ſeruis deo pone. id eſt depone ſimpl'r ponitur p cōpoſito cito pilea. id ē pileū. vl' q̄cq̄d tu geris regione capitis id eſt ſuper caput.

Dum comedis manus incedat menſe tua noli
Aut caput aut aliud mēbrum tibi ſcalpere noli

☞ Quādo es in mēſa nūq̄₃ debes tenere ſupra mēſā brachia. ſ₃ ſolū man⁹ ⁊ nūq̄₃ debes ſcalpere tibi caput aut aliud mēbꝝ. q₃ hoc eſt inhoneſtū Cōſtrue. dū p qn̄ comedis tua man⁹ incedat ſoli menſe. noli. ſcalpere tibi caput aut aliud membrum.

In potum ſufflare tuum nolito cibum
Ne ſputo maculare tuo videaris vtrūq₃

☞ Si fueris in coq̄na vbi coquūtur cibaria ⁊ videas ꝙ p' nimiā bulitōem feruēt vſq₃ ad effuſionē nō dēs ad h p̄hibēdū ſufflare ītra ollā l' ſi offa aūt eſca tua ſit nimis calida. l' pot⁹ nimis calid⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

nō dēs refrigerare ſufflādo. qꝛ flat⁹ hoīs cuiuſcūqꝫ videt̄ rē ma/
cl'are quā. ſ. anhelitu ſuo r̄frigerare petit Cō. nolito ſufflare ī
potū tuū. qꝫ ꝓ ꝛ ī cibū tuū. ne videarꝭ macl'are vtrūqꝫ ſputo tuo

Pocula ſi ſumas tu mergas labra modeſte
Qui ꝓpe fert naſum nō potum ſumit honeſte.

☞ Si tu accipias ſorbile qđ ē in offa tua ſorbēdo illđ ꝓpter cere
bri purgatiōem. videas vt illud fiat honeſte. ſ. ñ intingēdo naſū
intra ſorbile tue offe ā ſil'is rei. nā illđ foret inhoneſtū. Cōſtrue
ſi tu ſumas. i. accipias. pocula. i. ſorbile tue offe. tu intigas tua
labia honeſte ille q̇ fert. i. portat naſū ꝓpe tal' nō ſumit honeſte

Non extollaris ſi ſors tibi proſpera cedat
Nam de⁹ ingrato cito tollit munera q̄ dat

☞ Si ex bona fortuna de⁹ ꝯceſſerit tibi bona tp̄alia. caueas ne
eleues teip̄m ꝓpterea. nā ſicut deus te fortune dedit ad tibi bōa
tribuendū. ita dabit te ad aduerſa diſpēſando ſm merita ꝛ deli
cta tua qꝛ p̄t pl' remouere a te in vno anno. q̄ꝫ dederat t' p̄us i ſex
vl' in decem annis. caueas ergo te ab hmōi exaltiōe Cōſtrue.
Tu nō extollaris. i. p̄ ſuperbiā eleueris. ſi ſors. i. fortuna ꝓſpera
cedat. i. locū tibi det nā ꝓ qꝛ. deus tollit. id ē remouet. cito mu/
nere que ipſe dat homini ingrato

Quicquid agas hoſti nūq̄ꝫ tua damna loquaris
Neqꝫ tua nūq̄ꝫ de paup̄tate queraris

☞ Si tu habeas inimicū caueas ne loq̄ris in p̄ñtia ſua de tuis
dānꝭ. nā ſic redderes eū letū. nec etiā ꝯqueras đ tua paup̄tate qꝛ
h̄ dilatādo redderet creditores tuos ad te moleſtādū ſolicitos
Cō. nūq̄ꝫ ꝓ nō ꝛ vnq̄ꝫ nō loq̄ris. i. nō dices vnq̄ꝫ tua dāna hoſti. i
inimico tuo. qcq̇đ. i. quācūq̄ꝫ rē agas. i. facies neqꝫ ꝓ ꝛ nō. ꝛ ū que
raris. id eſt ꝯquераris vnq̄ꝫ de paupertate tua cuiq̄ꝫ. id ē alieni.

Nec triſtare nimis ſi ſors aduerſa tibi ſit
Nam deus hos temptat quos diligit ꝛ ſeſe viſit

☞ Si fortuna ſit tibi cōtraria ſcꝫ in p̄ditiōe bonoꝝ tuoꝝ l' i mor
te p̄ntū. aut in īfirmitate corporis. ꝓprij nō ꝓpter hoc dēs nimis
triſtari. qꝛ h̄ forſitan de⁹ fcit ad delendū pctā tua. ꝛ de h̄ ſcriptū ē
in pſalmo Virga tua ꝛ baculus tu⁹ ip̄a me ꝯſolata ſunt Con
ſtrue Si ſors. i. fortuna. ſit tibi aduerſa. i. contraria. nec triſtare
id eſt triſticiā recipias nimis. nā ꝓ qꝛ. de⁹ temptat hos quos di
ligit ꝛ ipſe deus viſit. i. cito videt eos

In te ſi domina dominuſue tu⁹ moueatur
Dum cadit ira nihil in eo tua lingua loquatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

☞ Si tu habeas dñm vel dñam vl' aliter eoꝝ iraſcẽdo tecũ loq̃t
caueas ne rñdeas eidẽ rude. ſ; expecta donec anim⁹ ſit pacifica
tus tũc ḡtioſe excuſes te. q2 tũc ip̄e meli⁹ te intelliget. vt Catho
dicit Impedit ira animũ ne poſſit cernere verum. Cõ. ſi dñs
tu⁹ ve ꝑ vl' dña tua moueat in te: tua lingua nihil pro ñ ꝛ aliqd
nõ loq̃tur aliqd in eo. dũ. id ẽ q̃zdiu ira cadit id ẽ iraſcitur.

Nuncia ſi tuleris coram magnate fer eque.
Juſſa loquens tacite breuiter docte lepideq;

☞ Si ſis nũci⁹ alic⁹ in aliq̃ re. marie corã magnate. i. corã p̃nci
pe ꝉ ep̄o tu dẽs ſuare i faciendo ſmonẽ tuũ quinq; ꝯditões. Pri
ma eſt ꝙ nihil aliđ dicas niſi ſimpl'r veꝝ. Scđa ẽ ꝙ tu loquaꝛ ſi
ne ḡndi murmure Tertia ẽ ꝙ loquarꝭ ꝯpẽdioſe ꝛ breuiť Quar
ta ꝙ loq̃ris prudẽter ꝛ ſapiẽter Et q̃nta ẽ ꝙ loquaris ornate. Et
ſi tu loq̃ris ꝑ aliq̃b; noli ſmonẽ vltra dilatare q̃z tibi ẽ traditū
ad dõm. ꝛ ſi aliqd q̃rať a te dẽs caute ꝛ grõſe rñdere Con. Si
tu tulerꝭ nũcia corã mḡte loq̃ris tacite breuiť docte. i. prudẽt. q2
ꝑ ꝛ lepide. i. ornate. fer. i. pferas. eque. i. equal'r. iuſſa. i. p̃cepta.

Si tibi quis dederit gratis bona ſumito grate
Et data cum dante laudentur plenius a te

☞ Si aliq̃s dederit tibi aliqđ donũ qđ nõ meruiſti ab eo ḡrant
accipias. ꝛlicet illud pui ſit valoris: dẽs nihilominus tm̃ lauda
re acſi magni p̃cij eſſet ꝛ ñ ſolũ ip̄; deũ veꝝ etiã ip̄; donantẽ. ꝛ h̄
ſm beniuolẽtiã donãtis. Con. ſi q̃s dederit tibi gratis .i. pro
nihilo. bona ſupple aliqua. ſumito grate .i. gratanter. ꝛ data .i
res que dantur laudentur pleni⁹ .i. perfectius a te cũ dante. i. cũ
alio q̃ donat

Si cupias iuſtu; vel honeſtum noſcere vere
Infra tecta ſui debes vtrũq; videre.

☞ Si deſideras cognoſcere vnũ hoĩem iuſtũ vl' honeſtũ ſm rei
veritatẽ. nõ poteris h̄ pſcrutari in loco publico q2 multi ſimulãt
ſe corã hoĩb; oñdẽdo faciẽ bonã ab extra q̃zuis ſũt mali ab intra
ſ; poteris ꝯnoſcere vitã coꝝ eſſe honeſtã vl' nõ ſi cũ eis modicũ i
domib; eoꝝ ꝯuerſeris Cõ. Si tu cupias. i. optes. noſcere id ẽ
cognoſcere vere id eſt veraciter hoĩem iuſtũ vl' honeſtũ tu debes
videre vtꝝ q2 infra tecta ſui id eſt ſue habitatiõis

Sit tua mũda dom⁹ ꝛ in ipſa quicq̃d habetur
Dens. man⁹. os. oculus. nares tibi mane lauetur

☞ Si vis honeſte viuere cũ familia tua debes eẽ mũdus ꝛ hone
ſtus in factis tuis ꝛ in dictis. ꝛ dom⁹ tua debet eſſe mũda in cõ
uerſatiõe. ꝛ res tue q̃ in domo ſunt eẽ munde. Et ſi vis i ſanita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

te vincere laues q̃tidie dẽtes tuos.man⁹ tuas.os tuũ.ꝛc. nã tali
a multũ ꝯferunt ad ſanitatẽ corpis hñdaꝫ Con. dom⁹ tua ſit
mũda ꝛ quicq̃d.i.q̃cunqꝫ res habeꝛ.i.ꝯtinetur in ipſa .Dens.i.
dentes tui. manus tue os tuũ oculus tu⁹ ꝛ nares tue lauentur
ſingulis dieb⁹

Noli culpare dapes quas ſumere ſperas
Si quis preponat coram te nil ſibi queras

☞Si fueris inuitat⁹ in aliq̃ domo ꝛ cibaria corã te ꝑpoſita nõ
ſint tibi ꝯneniẽtia:nõ tñ ꝓpter h̃ dẽs aliquẽ culpare.ſꝫ hẽas pati
entiã. Etiã nõ dẽs vnq̃ꝫ petere in domo extranea illud qḋ neſcis
an h̃ ſit in tali domo:vl' nõ caucas etiã ne hoſpitẽ tuũ in aliq̃ dã
nes qꝛ hoc facere vicioſuꝫ eſt Con.tu noli culpare.i. increpare
dapes.quas ſperas ſumere.i.comedere:ſi q̃s.i.aliq̃s ꝑpoit corã
te nil ꝓ nõ ꝛ aliquid:non q̃ras aliquid ſibi.i.ab eo.

Rumores fugias tu nũcius eſſe ſiniſtri
Nec ſine te cupias tu nomẽ habere magiſtri

☞Caueas ne vnq̃ꝫ ſis nou⁹ inuẽtor rumorꝫ ꝛ ne ſis nũci⁹ male
rei ꝛ caueas ne cupias nomẽ alicui⁹ dignitatis vel officiĩ ſine re
nã hoc poti⁹ foret tibi dedec⁹ q̃ꝫ honor Cõſtrue. tu fugias ru
mores.i.nouitates ꝛ innouatõnes. ꝛ caueas eẽ nũci⁹ ſiniſtri.i.
alicui⁹ mali:nec ꝓ nõ ꝛ et nõ ſinas.i.permittas te habere nomẽ
magiſtri ſine re.

A quocũqꝫ viro miſſus quicũqꝫ tibi ſit.
Docte ſuſtineas . quodcũqꝫ malum tibi dicit.

☞Si aliquis dñs cui tu ſeruis dirigat te ad aliũ dñm vt tu nũ
cies eidẽ aliquid qḋ eidem diſpliceat. ꝛ q̃uis talis domin⁹ in ſur
get ꝯ te per ṽba iniurioſa.non debes multũ curare.ſed fideliter
negociũ domini facias tñ ſemper te habendo in negocio tuo
Conſtrue.quicũqꝫ miſſus ſit a quocunqꝫ viro. ſuſtineas tibi do
cte quodcũqꝫ malum alius tibi dicit.

Noli maiorem te caſtigare ſuper te
De qua ſi vellet poſſet ſibi damna referre

☞Tu nõ dẽs caſtigare maiorẽ te ſup re ꝓ q̃ poſſet tibi iferre dã
nũ nã p̃uſq̃ꝫ aliquẽ corrigere vel'.reſpicere dẽs an illud facere te'
nearꝭ ex officio vl' ex fratnali caritate. ꝛ etiã an ipe melioraꝛ ex tu
eẽ Con. Noli caſtigare.i.corrigere.maiorẽ te.ſup re.i. de re h̃
qua ille quẽ tu caſtigas. poſſet inferre tibi dãna ſi vellet.

Non intromittas te. de qua re nihil ad te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Pertinet ne ſtultū vel neqꝫ quiſqꝫ probet te.

☞ Si videas aliqͦd malum fieri quod nō ſpectat ſub tua corre
ctione non intromittas te de illa re. precipue ſi nihil boni facere
ſperas. quia ſi intromittas te de reb⁹ alienis. ab hominib⁹ ſtatī
iudicaberis ſtultus vel inſipiens Conſtrue. Nō intromittas
te. id ē interponas. de re de qua nihil ad te pertinet . ne pro et ꝛ
non. vt quiſqꝫ. id eſt quilibet. probet te ſtultum. id eſt fatuuꝫ. vl
neqꝫ. id eſt peruerſum

Pro modico tibi nō eſt offendend⁹ amicus
Nullus amicicie rem perdit ni ſit iniquus.

☞ Si habueris amicum quem diligis ꝛ a quo diligeris . caueas
ne ſaltem pro re parua eidem facias diſplicitum quia amicicia
inter duos homines radicata. nunq̄ꝫ niſi ab iniquo diſſoluitur.
ꝛ ideo ne iniquus videaris. nunq̄ꝫ per te diſſoluatur amicicia
  Conſtrue amicus non eſt offendendus tibi. id eſt a te. ꝓ mo-
dico. quia nullus niſi iniquus. id eſt malus perdit rem id eſt poſ
ſeſſionem amicicie

Filia ſi tibi ſit cui vernat nubilis etas.
Clauſtri ſiue viri properes huic iūgere metas

☞ Si habeas filiam ſororem vel neptem que ſit etatis ſufficien
tis ad habendum maritum aut ad ingrediendum monaſteriuꝫ
aliquod. quanto citius poteris tradas eam matrimonio. aut in
monaſterium intrudas. nam longa mora talium reruꝫ multis
obeſt. nulli autē prodeſt. ꝛ cum hoc ſeruabis honorem ſuū cum
tuo Conſtrue. ſi filia ſit tibi. cui vernat. id eſt floret. nubilis e-
tas. id eſt matrimonialis. ꝓperes id eſt feſtines. iungere huic me
tas clauſtri ſiue viri id eſt mariti.

Raro breues humiles vidi. rufoſqꝫ fideles
Albos audaces. miror longos ſapiētes.

☞ Sunt aliqui hoīes quib⁹ inſunt aliqua indicia ꝓbitatis aut
malicie. Primo hoīes parue ſtature ſunt cōmuniter magnani-
mi ꝛ iō ſunt ſupbi ſiue elati in animo ſuo Scdͦ hoīes rufi com
muniter ſunt cauti ꝛ malicioſi. Tercio hoīes albi ſunt raro au-
daces ſed frequenter timidi. Quarto hoīes magne ſtature raro
ſunt ſapiētes Cōſtrue. vidi raro. i. tarde. breues hoīes hūiles
eſſe qꝫ ꝓ et ꝛ vidi raro rufos homines fideles . ꝛ vidi raro albos
audaces. et miror magnos eſſe ſapientes

Sedulus in ſtudio puer in templo pius eſto
Pacifice redeas per vicos atqꝫ plateas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

☞ Hic dicit q̄ puer in ſcholis debet eſſe ſedulūs. i. aſſiduus in ſtudio ⁊ in eccleſia nō debet dicere multa v̄ba vana. ſed ſemper deū laudare audiendo diuinum officiū ⁊ dicēdo horas ſuas Iuxta illud. Domus mea domus orōnis vocabitur Et trāſeundo p̱ vicos debet eſſe pacificus non murmurādo nec ritando. nec huc vel illuc aſpiciendo. ſed directe eundo viam ſuam nullam faciet morā in loco publico Conſtrue. o puer. i. iuuenis tu eſto ſedulūs id eſt continuus in ſtudio tuo ⁊ o puer eſto pius id eſt benignus in templo id eſt in eccleſia. ⁊ redeas per vicos atq; per plateas pacifice id eſt moroſe.

Liber moroſi Faceti cum notabili gloſa Feliciter finit.:.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
228 E 1